

Leerkrachthandleiding

M5

Informatief

Les 1 - 10 : 'Het raadsel van de reuzen Dino's

Inhoudsopgave

Overzicht 'Het raadsel van de reuzen Dino's'	5
OVERZICHT BIJ HET BOEK, LES 1-5.....	6
Les 1.....	8
Les 2.....	12
Les 3.....	14
Les 4.....	16
Les 5.....	20
OVERZICHT BIJ HET BOEK, LES 6-10.....	23
Les 6.....	24
Les 7.....	28
Les 8.....	30
Les 9.....	32
Les 10.....	36
Antwoorden bij het werkschrift	39
Antwoorden kopieerbladen	43
Antwoorden toetsen	45
Kopieerbladen	47

Overzicht 'Het raadsel van de reuzen Dino's'

Les	1-5	6-10
Bladzijde	7-37	38-65
Woorden van de week	denderden (denderen) ontrafelen de tentakels spiraalvormig de prehistorie het moeras kolossale (kolossaal) pienter ferm(e) in het nauw gedreven (uitdr.) primitief bezwijk (bezwijken)	de combinatie de flipper(s) maalden (malen) relatief de kam aanvankelijk nagelaten (nalaten) de geraamtes (het geraamte) de wervel het pantser bar schaars
Begrijpend lezen	<ul style="list-style-type: none"> - Bepalen van een thema van een tekst en eigen kennis hierover activeren (voorspellen). - Bij moeilijke woorden gebruik maken van voorkennis of de betekenis afleiden uit de context (verhelderen). - Uitleggen waarom bepaalde sleutelwoorden of details wel of niet belangrijk zijn voor de tekst (samenvatten). 	- Informatie afleiden uit de tekst (vraag & antwoord).
Facultatief: Technisch lezen op woordniveau	Woordcategorie: Woorden met -x-	Woordcategorie: Woorden met -y- en -ey-
Toetsopdrachten*	Begrijpend lezen: 3 meerkeuzevragen, 1 open vraag Woordenschat: 4 meerkeuzevragen, 1 open vraag	Begrijpend lezen: 3 meerkeuzevragen, 1 open vraag Woordenschat: 4 meerkeuzevragen, 1 open vraag
Schrijfoopdrachten**	Verslagen: Muurkrant over zelfgekozen dinosaurus	Categoriseren: Kwartet maken

***Toets:** Op de vierde dag wordt de toets afgenomen. De toets kent twee onderdelen: begrijpend lezen en woordenschat. De leerlingen maken de toets individueel en de toets wordt daarna gelijk nabesproken. Als meerdere leerlingen het verkeerde antwoord gekozen hebben, is het van belang om de denkstappen nog eens hardop voor te doen en in de week erna extra aandacht aan te besteden via modeling.

****Schrijfoopdrachten:** Er kan voor gekozen worden om een schrijfoopdracht uit te spreiden over twee weken. Maak in dat geval een keuze uit de bovenstaande opdrachten.

OVERZICHT BIJ HET BOEK, LES 1-5

'Het raadsel van de reuzen Dino's' - Mack van Gageldonk

Het tweede boek in de Wow-reeks. Mack van Gageldonk neemt je mee naar de wereld van de dino's. Reis mee naar de wereld van de dinosaurussen. Miljoenen en miljoenen jaren geleden, toen deze enorme dieren rondliepen, zag de aarde er héél anders uit dan nu. Een leerzame safari langs de reuzen van toen.

De lesdoelen van les 1 - 5:

'Het raadsel van de reuzen Dino's' - Mack van Gageldonk blz. 7 t/m 37	
Technisch en vloeiend lezen:	<ul style="list-style-type: none"> - De leerlingen hebben plezier tijdens het lezen. - De leerlingen kunnen de tekst in grote lijnen weergeven. - De leerlingen lezen zonder fouten en haperingen, met expressie en gebruikmakend van leestekens.
Opdrachten	
Woordenschat:	<ul style="list-style-type: none"> - De leerlingen verbreden en verdiepen hun woordkennis. - De leerlingen hanteren strategieën voor het afleiden van woordbetekenissen en het onthouden van woorden. - De leerlingen kennen de betekenis van de woorden van de week en kunnen deze woorden verduidelijken a.d.h.v. woordwebben.
Begrijpend lezen:	<ul style="list-style-type: none"> - De leerlingen kunnen voorspellen in wat voor soort boek ze gaan lezen. - De leerlingen kunnen bij een moeilijk woord gebruik maken van hun voorkennis of de betekenis afleiden uit de context. - De leerlingen breiden hun kennis over dinosaurussen uit. - De leerlingen kunnen de belangrijkste kenmerken van de grootste dinosaurussen benoemen. - De leerlingen kunnen de belangrijkste kenmerken van de gevaarlijkste dinosaurussen benoemen.
Woordcategorie: (facultatief)	<ul style="list-style-type: none"> - De leerlingen kunnen woorden met -x- correct en vloeiend lezen.
Schrijven/taalverzorging:	<ul style="list-style-type: none"> - De leerlingen kunnen een muurkrant maken met kenmerken van een dinosaurus.

Vorbereiding (voorafgaand aan les 1 - 5):

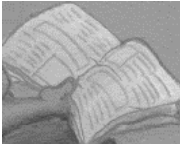
- Leg de teambakjes, de nieuwe woordmuur en de teamlijsten klaar (les 1).
- Zet het digibordschema* klaar (les 1-5).
- Leg het kopieerblad woordenschat* klaar (les 3).
- Leg de toetsboekjes klaar (les 4).
- Leg A3-papier per team klaar (muurkrant, les 5)

Facultatief:

- Leg voldoende Tips & Tops* klaar (les 4).
- Leg het registratieformulier vloeiend lezen* klaar.

* Zie site: <http://successforall-nederland.nl>

Les	Woorden van de week	Blz.	Betekenis
1.	denderden (denderen)	7	<i>Met veel lawaai voortbewegen, dreunen.</i>
1.	ontrafelen	7	<i>Uitzoeken hoe iets in elkaar zit.</i>
1.	de tentakels	12	<i>Organen van dieren zonder botten waarmee ze hun prooi vangen.</i>
1.	spiraalvormig	12	<i>Een vorm waarbij een lijn in een punt begint en in steeds wijdere cirkels eromheen draait.</i>
2.	de prehistorie	13	<i>Geschiedenis van tijd voordat mensen dingen opschreven.</i>
2.	het moeras	13	<i>Landschap met een natte, zachte bodem.</i>
2.	kolossale (kolossaal)	16	<i>Heel erg groot.</i>
2.	pieter	18	<i>Slim.</i>
3.	ferm(e)	22	<i>Krachtig, stevig.</i>
3.	in het nauw gedreven (uitdr.)	24	<i>Het iemand heel moeilijk maken.</i>
3.	primitief	25	<i>Eenvoudig, weinig ontwikkeld, met weinig luxe.</i>
3.	bezweek (bezwijken)	25	<i>Iets niet meer aankunnen en daardoor kapotgaan of sterven.</i>

Les 1

- Samenwerk-
vaardigheid:**
- Door de teams te bepalen.
- Lesdoel:**
- De leerlingen kunnen voorspellen in wat voor soort boek ze gaan lezen.
 - De leerlingen kunnen bij een moeilijk woord gebruik maken van hun voorkennis of de betekenis afleiden uit de context.
- Materialen:**
- 'Het raadsel van de reuzen Dino's', blz. 7 t/m 12
 - werkschrift, woorden van de week, klaaropdracht les 1
 - woordmuur
 - groepsvormingsactiviteit naar keuze
 - spiekbrieven 'verhelderen'

INTRODUCTIE

- 1. Samenwerkvaardigheid.** "Vandaag gaan we lezen in het boek 'Het raadsel van de reuzen Dino's', maar eerst gaan we een samenwerkvaardigheid bepalen voor deze week. Kijk maar eens op de poster 'Hoe werken we samen?'. Welke samenwerkvaardigheid kiezen we voor deze week?"
- GH**
///
tip
- Lees eventueel de vaardigheden en het bijbehorende gedrag voor. Geef de leerlingen tijd om te overleggen en antwoord te geven. Waardeer goede samenwerking met punten.**
- De leerlingen kunnen een samenwerkvaardigheid kiezen voor de hele groep of alleen voor hun eigen team. Zet de vaardigheid op het bord of (in het geval van teamdoelen) op de teamlijsten.*
- 2. Vooruitblik.** "We gaan deze week hier (noem de vaardigheid) vooral op letten. We gaan ook weer aan de slag met verhelderen. Maar eerst gaan we kijken naar de woorden van de week."

WOORDEN VAN DE WEEK

Doel: De leerlingen kunnen vertellen wat ze van de eerste vier woorden weten of waar ze de woorden mee associëren.

- 1. Lees alle woorden van de week voor en lees daarna de woorden hardop met de groep.**
- 2. De leerlingen schrijven de woorden van de week en de bladzijdenummers in het werkschrift.**
- tijd**
klaar
- 10 minuten
klaaropdracht les 1
- 3. Woorden van de week.** "Vandaag gaan we kijken wat we van de eerste vier woorden weten. Het eerste woord van de week is 'denderden'. Dat is verleden tijd van het werkwoord 'denderen'. Als ik naar het woord kijk dan weet ik niet wat het woord betekent. Maar mijn moeder riep vroeger altijd wel dat ik niet zo van de trap moest denderen. Wat zal 'denderen' dan betekenen? Denk zelf even na en overleg daarna met je maatje/team hoe je het kunt leggen wat 'denderen' betekent." **Geef de leerlingen de mogelijkheid om eerst zelf na te denken en daarna uit te wisselen met het maatje/team. Geef via het trekken van een lollystokje een beurt. Waardeer actief luistergedrag met punten voor het team.** "Ik schrijf dit achter het woord op de woordmuur. Nu de andere woorden: 'ontrafelen', 'de tentakels' en 'spiraalvormig'. Bespreek met je maatje/team wat je weet van deze woorden. Luister actief naar de ander zodat je goed hoort wat je maatje/teamlid zegt, want straks geef ik een beurt en dan moet jij misschien vertellen wat jullie besproken hebben." **Geef tijd voor overleg over (één van) de woorden en bepaal via het trekken van een lollystokje/nummer wie een beurt krijgt. Waardeer (ook bij een fout antwoord) het actief luistergedrag en leg uit dat het team daarom de punten krijgt. Noteer de suggesties op de woordmuur.**
- GH**
///
GH
///
→

“De rest van de week is jullie opdracht om de betekenis van elk woord in een goede zin onder de woorden op te schrijven in het werkschrift. Dit kun je doen als je klaar bent met je werk. In de laatste les van deze week gaan we de woordenlijst inleveren. Zorg ervoor dat iedereen deze lijst af heeft, want jullie kunnen hier punten mee verdienen.”

4. Modeling. Doe de denkstappen even kort voor als meerdere leerlingen deze vraag niet kunnen beantwoorden.

VOORSPELLEN: NIEUW BOEK

Doel: De leerlingen kunnen voorspellen in wat voor soort boek ze gaan lezen.

- DDU** 1. **Uitleg.** “Vandaag gaan we beginnen aan een nieuw boek ‘Het raadsel van de reuzen Dino’s’, geschreven door Mack van Gageldonk. Bekijk de voor- en achterkant van het boek eens. Wat is dit voor soort boek?” **DDU. Geef de leerlingen de tijd om na te denken en uit te wisselen. Geef eventueel aan wanneer het tijd is om de beurt te wisselen.** “Dit is een informatief boek. Er staan feiten in over dinosaurussen. De schrijver van het boek wil dat mensen iets leren over dino’s. Maar we weten vast zelf ook al wel iets over dinosaurussen. Denk zelf eerst even na en overleg daarna met je team wat jij voor bijzonders weet over dino’s.”
- GH** 2. **Opdracht.** Laat de leerlingen met elkaar overleggen en komen tot een teamantwoord. 5 minuten
3. **Uitwisselen met de groep. Kies een nummer voor de beurt. Laat degene kort het teamantwoord weergeven. Stimuleer het geven van een compleet antwoord.** “Jullie weten al best veel over dit onderwerp. Misschien lees je straks iets wat je nog niet wist.”

LEZEN EN VERHELDEREN

Doel: De leerlingen kunnen bij een moeilijk woord gebruik maken van hun voorkennis of de betekenis afleiden uit de context.

- tijd klaar** 1. **Zelfstandig lezen en memo’s plakken: bladzijde 7 t/m 12.** 5 minuten
werkschrift, klaaropdracht les 1/woordbon
- tijd klaar** 2. **Maatjeswerk.** “Leg goed aan elkaar uit hoe jij het woord verhelderd hebt, zeg het antwoord niet voor, maar geef je maatje een tip. Daar leer je meer van. Na het verhelderen ga je met je maatje duolezen. Als iedereen van je team klaar is, kun je met je team de woorden verhelderen waar nog een memo bij staat”. 10 minuten
- /// tip** 3. **Verhelderen team/groep: bladzijde 7 t/m 12.**
Teamdoel samenwerkingvaardigheid bereikt: punten.
Loop tijdens het samenwerken rond en observeer of de maatjes/teams goed overleggen volgens de samenwerkingvaardigheid van de week. Kijk of leerlingen de strategieën inzetten.
- ///** *Gebruik deze observaties bij het geven van punten.*

AFRONDING

Doel: De leerlingen kunnen de woorden op verschillende manieren uitleggen zodat ze de woorden en hun betekenissen kunnen onthouden.

- DDU** 1. **Voorspelling.** “Aan het begin van de les heb je een voorspelling gedaan over de soort tekst en over het thema. Nu heb je al een stuk gelezen. Heb je ook iets gelezen wat je nog niet wist over dinosaurussen?” **DDU. Geef leerlingen tijd om na te denken en geef een aantal leerlingen de beurt.**
2. **Woorden van de week.** “We hebben op de woordmuur geschreven wat we van de eerste vier woorden weten. Als het goed is weten we nu na het lezen en verhelderen wat de woorden betekenen. Elk team krijgt zo van mij één woord van de week. Dat woord gaan jullie uitleggen aan de groep. Terwijl jullie dat doen gaat de groep raden om welk woord het gaat. Het uitleggen mag op vier verschillende manieren: 1. tekenen van het

woord, 2. uitbeelden van het woord, 3. woordweb, 4. laten raden door het geven van tips (heeft te maken met, het tegenovergestelde is, je hebt het nodig bij, enz..).”

GH **Geef elk team een woord van de week (of laat elk team een woord kiezen), geef tijd voor overleg en laat elk team een woord presenteren, de andere teams schrijven het antwoord op een kladblaadje. Nadat alle teams hun woord gepresenteerd hebben, worden de antwoorden besproken.**

/// **Waardeer een goed teamantwoord en een goede presentatie van het woord met punten.**

facultatief **Bespreek de teamwoordbonnen en bepaal de punten (of bij afronding les 5).**

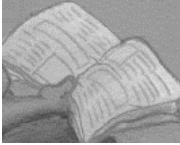
terugblik

- samenwerkvaardigheid
- woorden van de week
- voorspellen
- lezen en verhelderen
- punten en feedback (vier goede resultaten met een yell)

vooruitblik

- woorden van de week
- lezen en samenvatten

tip **Speel een Braingame naar keuze**

Les 2

Lesdoel: - De leerlingen kunnen de belangrijkste kenmerken van de grootste dinosaurussen benoemen.

Materialen: - 'Het raadsel van de reuzen Dino's', blz. 13 t/m 19 (eerste alinea)
- werkschrift klaaropdracht les 2
- spiekbrief 'samenvatten'

TERUGBLIK/VOORUITBLIK

terugblik	- samenwerkvaardigheid - woorden van de week - voorspellen - lezen en verhelderen
vooruitblik	- woorden van de week - lezen en samenvatten

WOORDEN VAN DE WEEK

Doel: De leerlingen kunnen vertellen wat ze van de woorden 5 t/m 8 weten of waar ze de woorden mee associëren.

1. Lees de woorden voor en lees daarna de woorden hardop met de groep.

2. Woorden van de week. "Elke dag helpen we elkaar om woorden te verhelderen. Vandaag gaan we kijken naar de woorden 5 t/m 8. Deze woorden staan in de tekst van vandaag. Wat weten we al van de woorden? Misschien ken je een deel van het woord, misschien weet je waar het woord mee te maken heeft, of misschien ken je zelfs de betekenis. Bespreek (één van) de woorden 5 t/m 8 en denk eraan dat alle teamleden straks moeten kunnen uitleggen wat jullie met elkaar weten over (één van) de vier woorden van vandaag." **Geef tijd voor overleg en geef daarna een teamlid de beurt. Dat teamlid vertelt wat het team bedacht heeft bij de woorden en deze 'hints' worden genoteerd achter de woorden op de woordmuur. Waardeer een goede samenwerking met punten.**

GH → **///**

"We weten nu al meer over de vier woorden van vandaag. Deze woorden komen in de tekst voor die we straks gaan lezen. De hints op de woordmuur gaan je helpen bij het verhelderen van de woorden."

3. Modeling. Als meerdere leerlingen de vraag naar betekenis niet kunnen beantwoorden, doe het dan nog even kort voor.

4. Woordenlijst/bonnen. "Samen met je team overleg je welk woord van vandaag het woord is dat jullie gaan gebruiken voor een teambon. Stop deze hierna in de schatkist."

SAMENVATTEN: IDEEËNBOOM

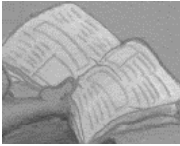
Doel: De leerlingen kunnen de belangrijkste kenmerken van de grootste dinosaurussen benoemen.

1. Uitleg. "Vandaag gaan we een stuk tekst samenvatten. Met samenvatten gaan we op zoek naar de belangrijkste woorden en zinnen uit de tekst. Zo kun je een tekst goed navertellen. We hebben bepaald dat dit boek een informatief boek is. Weten jullie welk hulpmiddel we kunnen gebruiken bij het samenvatten van een informatieve tekst? Kijk maar eens op je spiekbrief." **DDU.** Geef de leerlingen de tijd om na te denken en te overleggen met hun maatje. **Geef een leerling de beurt.** "Om een informatieve tekst goed te kunnen samenvatten kunnen we een ideeënboom gebruiken. Kijk maar eens naar het bord." **Laat de ideeënboom van E4/M5 zien op het digibord (website Success for All/ algemene materialen M5).** "Bij de wortels van de boom schrijven we straks het onderwerp van de tekst. Dan gaan we op zoek naar sleutelwoorden. In een tekst zit belangrijke informatie verstopt en dan helpen 'sleutelwoorden' je om die belangrijke informatie te zien. Deze woorden zijn zo belangrijk dat als je ze weg zou laten, het verhaal niet meer zou kloppen."

DDU

	<p>2. Uitleg. “Het onderwerp van de tekst komt bij de wortels van de boom. In dit geval is dat ‘de grootste dinosaurussen’. Om te bepalen welke sleutelwoorden ik bij de takken kan schrijven ga ik de tekst lezen en de plaatjes bekijken. Lees de kopjes en bekijk de illustraties van <u>bladzijde 14 t/m de eerste alinea van blz. 19</u>. Wat zouden de sleutelwoorden kunnen zijn? Plak hier een memo op.”</p> <p>DDU. “Op bladzijde 16 zie ik twee dikgedrukte woorden staan, namelijk ‘sauropoden’ en ‘supersaurus’. Op bladzijde 18 zie ik nog een dikgedrukt woord staan: ‘diplodocus’. In de eerste alinea van bladzijde 19 staat nog een keer ‘diplodocus’. Als we straks op zoek gaan naar details, dan lees ik deze alinea ook nog door.”</p> <p>→ Schrijf de sleutelwoorden op het bord. “Als ik de tekst niet heb gelezen en ik zie het woord ‘sauropoden’ staan, dan weet ik niet wat dit betekent. Ik mis de details.” Lees bladzijde 16 t/m ‘...die is al niet klein.’ voor. “Ik plak een memo op ‘reusachtig’ en op ‘plantenetters’. Deze details schrijven we in het blad van de ideeënboom.” Schrijf de details op het bord.</p> <p>→ “Zoek nu details bij de sleutelwoorden ‘supersaurus’, en ‘diplodocus’ en plak hier memo’s bij. De details moeten belangrijke informatie geven over de sleutelwoorden. Als jij en je maatje beide klaar zijn met lezen vergelijk je jullie memo’s.”</p> <p>3. Zelfstandig lezen en memo’s plakken: bladzijde 13 t/m 19 (eerste alinea).</p>
tijd	<u>10 minuten</u>
klaar	klaaropdracht les 2
	4. Maatjeswerk: memo’s vergelijken en bespreken.
tijd	<u>10 minuten</u>
klaar	duolezen: <u>bladzijde 18</u>
GH	5. Groep. Kies een nummer voor de beurt. Laat degene kort het teamantwoord weergeven.
→	Stimuleer het geven van een compleet antwoord. Schrijf de antwoorden kort op in de ideeënboom op het digibord en vat het geheel samen. Zie handleiding: ‘antwoorden bij het werkschrift’. Als de leerlingen nog veel moeite hebben met het vinden van de juiste details, model het dan nogmaals.
tip	

AFRONDING	
Doel: De leerlingen kunnen de woorden op verschillende manieren uitleggen zodat ze de woorden en hun betekenissen kunnen onthouden.	
	<p>1. Woorden van de week. “We hebben op de woordmuur geschreven wat we van de woorden 5 t/m 8 weten. Als het goed is weten we nu na het lezen en verhelderen wat de woorden betekenen. Elk team krijgt zo van mij één woord van de week. Dat woord gaan jullie uitleggen aan de groep. Terwijl jullie dat doen gaat de groep raden om welk woord het gaat. Het uitleggen mag op vier verschillende manieren: 1. tekenen van het woord, 2. uitbeelden van het woord, 3. woordweb, 4. laten raden door het geven van tips (heeft te maken met, het tegenovergestelde is, je hebt het nodig bij, enz..).”</p>
GH	Geef elk team een woord van de week (of laat elk team een woord kiezen), geef tijd voor overleg en laat elk team een woord presenteren, de andere teams schrijven het antwoord op een kladblaadje. Nadat alle teams hun woord gepresenteerd hebben, worden de antwoorden besproken.
///	Waardeer een goed teamantwoord en een goede presentatie van het woord met punten.
facultatief	Bespreek de teamwoordbonnen en bepaal de punten (of bij afronding les 5).
terugblik	<ul style="list-style-type: none"> - woorden van de week - lezen en samenvatten - punten en feedback <p>(vier goede resultaten met een yell)</p>
voorblik	<ul style="list-style-type: none"> - woorden van de week (kopieerblad ‘woordwebben’) - lezen en samenvatten

Les 3

Lesdoel: - De leerlingen kunnen de belangrijkste kenmerken van de gevaarlijkste dinosaurussen benoemen.

Materialen: - 'Het raadsel van de reuzen Dino's', blz. 19 (tweede alinea) t/m 25
 - werkschrift, klaaropdracht les 3
 - spiekbrieven 'samenvatten'
 - kopieerblad week 3, 'woordwebben'

TERUGBLIK/VOORUITBLIK

terugblik - woorden van de week
 - lezen en samenvatten
vooruitblik - woorden van de week (kopieerblad 'woordwebben')
 - lezen en samenvatten

WOORDEN VAN DE WEEK

Doel: De leerlingen kunnen vertellen wat ze van de laatste vier woorden weten of waar ze de woorden mee associëren.

1. Laat de leerlingen de woorden zachtjes in hun hoofd lezen en lees ze daarna nog eens in koor.
2. Woorden van de week. "Bespreek de laatste vier woorden en bedenk wat je samen al van de woorden weet. Denk eraan dat alle teamleden straks moeten kunnen uitleggen wat jullie met elkaar weten over de vier woorden van vandaag." **Geef tijd voor overleg en geef daarna een teamlid de beurt. Dat teamlid vertelt wat het team bedacht heeft bij de woorden en deze 'hints' worden genoteerd achter de woorden op de woordmuur. Waardeer een goede samenwerking met punten.**
3. Modeling. Als meerdere leerlingen deze vraag niet kunnen beantwoorden, doe het dan nog even kort voor.
4. Woordenlijst/bonnen. "Samen met je team overleg je welk woord van vandaag het woord is dat jullie gaan gebruiken voor een teambon. Stop deze hierna in de schatkist."

SAMENVATTEN: IDEEËNBOOM

Doel: De leerlingen kunnen de belangrijkste kenmerken van de gevaarlijkste dinosaurussen benoemen.

1. Uitleg. "Vandaag gaan we weer een stuk tekst samenvatten. Waarom is het kunnen samenvatten zo belangrijk?" **DDU. Geef de leerlingen de tijd om na te denken en te overleggen met hun maatje. Geef een leerling de beurt.** "Met samenvatten gaan we op zoek naar de belangrijkste woorden en zinnen uit de tekst. Zo kun je een tekst goed navertellen en laat je zien dat je de tekst goed hebt begrepen."
2. Modeling. "Bij de wortels van de boom schrijven we straks het onderwerp van de tekst. In dit geval is dat 'gevaarlijke dinosaurussen'. Om te bepalen welke sleutelwoorden ik bij de takken kan schrijven ga ik de tekst en de plaatjes eerst even snel bekijken." **Geef tijd voor het bekijken van de bladzijden vanaf blz. 22 t/m 25.** "Wat zouden de sleutelwoorden kunnen zijn? Weer staan de sleutelwoorden al dikgedrukt. Namelijk: 'T. rex', 'dakotaraptor', 'majungasaurus', 'troodon' en 'giganotosaurus'. Dat zijn moeilijke namen!" **Schrijf deze sleutelwoorden op het bord.** "Als ik de tekst niet heb gelezen en ik zie het woord 'T. rex' staan, dan weet ik wel een beetje hoe hij eruitziet, maar verder weet ik er niet zoveel van. Ik mis de details." **Lees bladzijde 22 voor.** "Ik plak een memo op '18 meter', 'enorme achterpoten' en 'tanden zo groot en scherp als dolken'. Ook zou ik een memo kunnen plakken op 'joeg op allergrootste planteneterende dinosaurussen'. Van deze dino's hebben we in de vorige les een samenvatting gemaakt. De details over de T. rex schrijven we in de bladeren van de ideeënboom." **Schrijf deze details onder het sleutelwoord 'T. rex'. Schrijf de details als volgt op: '18 meter', 'Enorme achterpoten', 'Enorme tanden' en 'Joeg op grote dino's'.**

“Zoek nu details bij de sleutelwoorden ‘dakotaraptor’, ‘majungasaurus’, ‘troodon’ en ‘giganotosaurus’ en plak hier memo’s bij. De details moeten belangrijke informatie geven over de sleutelwoorden. Als jij en je maatje beide klaar zijn met lezen vergelijk je jullie memo’s.”

3. Zelfstandig lezen en memo’s plakken: bladzijde 19 (tweede alinea) t/m 25.

tijd 10 minuten
klaar klaaropdracht les 3

4. Maatjeswerk: memo’s vergelijken en bespreken.

tijd 10 minuten
klaar duolezen: bladzijde 25

GH **5. Groep. Kies een nummer voor de beurt. Laat degene kort het teamantwoord weergeven.**
→ **Stimuleer het geven van een compleet antwoord. Schrijf de antwoorden kort op in de ideeënboom op het digibord en vat het geheel samen. Zie handleiding: ‘antwoorden bij het werkschrift’. Als de leerlingen nog veel moeite hebben met het vinden van de juiste details, model het dan nogmaals.**
tip

AFRONDING

Doel: De leerlingen kennen de betekenis van de woorden van de week en kunnen deze verduidelijken a.d.h.v. woordwebben.

1. Woorden van de week. “Nu gaan we met alle woorden nog even oefenen, zodat we de woorden en hun betekenis goed kunnen onthouden. Dit keer doen we dat met woordwebben.” **Geef tijd voor het maken van het werkblad.**
facultatief “Vergelijk nu met je maatje of jullie dezelfde antwoorden hebben.” **Geef de tijd voor overleg, laat de maatjes overleggen welk woord het best past bij het woordweb.**

Laat de leerlingen per web steeds hardop het antwoord geven. Ga naar het volgende woord als iedereen hetzelfde antwoord geeft.
/// **Als de leerlingen verschillende antwoorden geven, model de denkstappen die de leerlingen moeten maken om tot het goede antwoord te komen. Geef punten.**

facultatief **Bespreek de teamwoordbonnen en bepaal de punten (of bij afronding les 5).**

terugblik

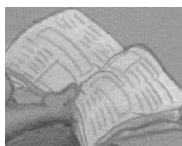
- woorden van de week
- lezen en samenvatten
- punten en feedback (vier goede resultaten met een yell)

vooruitblik

- toets
- voorbereiding schrijfoopdracht

facultatief

- boekenclub: “Wie gaat er lezen?”
- logboekje: “De volgende keer meenemen naar school!”
- woordrijtjes

Les 4

Lesdoel: - De leerlingen leren n.a.v. het bespreken van de toets hoe ze informatie uit een tekst kunnen halen.

Materialen: - 'Het raadsel van de reuzen Dino's', blz. 28 t/m 31
- weektoets les 4
- ABCD blad met wasknijper per leerling

Facultatief:
- Tips en Tops
- werkschrift les 4
- kopieerblad 'vloeiend lezen'
- Brain Game naar keuze

TERUGBLIK/VOORUITBLIK

terugblik - woorden van de week (kopieerblad 'woordwebben')
- lezen en samenvatten

vooruitblik - toets
- voorbereiding schrijfo opdracht
- boekenclub & logboekje (facultatief)
- woordrijtjes (facultatief)

WOORDEN VAN DE WEEK

1. Oefenen voor de toets. De leerlingen kunnen zich voorbereiden op de toets door de betekenis van de woorden nog even door te nemen. Dit kan via de eigen woordenlijst of de woordmuur.

tijd 5 minuten

TOETS

Doel: De leerlingen leren n.a.v. het bespreken van de toets hoe ze informatie uit een tekst kunnen halen.

1. Zet de leerlingen in toetsopstelling.
2. Lees de vragen uit het toetsboekje voor. Geef uitleg bij de vragen, o.a. door duidelijk aan te geven wat de bedoeling is van een vraag.
3. Zelfstandig lezen: blz. 28 t/m 31 en maken van de vragen.

tijd 30 minuten

klaar woordrijtjes oefenen, klaaropdrachten afmaken, stillezen

4. Bespreken van de vragen. "Je krijgt van mij een blad met daarop de letters ABCD. We gaan de vragen bespreken en elke keer als ik de vraag opgelezen heb, kijk je of je gekozen had voor antwoord A, B, C of D. Heb je voor B gekozen dan zet je de wasknijper op B. Koos je voor C dan doe je de wasknijper op die letter. Daarna doen we op mijn teken het bordje omhoog." **Lees de eerste vraag voor en vraag aan de leerlingen om de wasknijper op de letter van hun antwoord te zetten. Kijk of de (bijna alle) leerlingen het goede antwoord hebben en ga dan door. Als er veel verschillende antwoorden gegeven zijn, model dan de stappen die de leerlingen hadden moeten maken om tot het juiste antwoord te komen.**

tijd 10 minuten

tip *Haal de toetsen op en zet de resultaten in de scorelijst weektoetsen.*

FACULTATIEF: LEESPLEZIER → LOGBOEKJE EN BOEKENCLUB

Doel: De leerlingen lezen zonder fouten en haperingen, met expressie en gebruikmakend van leestekens.

1. Logboekje. "Vandaag ga je samen met je maatje/team de opdracht bespreken die je thuis hebt gemaakt. Je vertelt om de beurt wat je deze week hebt gelezen en welke opdracht je hebt gemaakt."

tijd 10 minuten

tip *Observeer of de maatjes goed overleggen en of iedereen een opdracht gemaakt heeft.*

/// Teamdoel samenwerkingvaardigheid bereikt: punten

tip	2. Boekenclub. <i>Als een leerling geen boek van thuis mee heeft, kan hij of zij ook een stukje lezen uit het stilleesboek van school.</i>
	3. Uitleg. “De vorige keer hebben we op het bord geschreven wie van jullie vandaag uit zijn thuisleesboek gaat voorlezen. We hebben ook af gesproken dat je voor het lezen aan je teamleden gaat vertellen waar je boek over gaat. Dan begrijpen zij beter waar het verhaal over gaat. Tijdens het lezen luisteren je teammaatjes goed naar jou.”
tijd	<u>10 minuten</u>
	4. Tips & Tops. De teamleden vullen het lijstje met Tips en Tops in. “Vertel nu aan elkaar waarom je een Tip of een Top gegeven hebt en leg goed uit waarom.”
tijd	<u>10 minuten</u>
///	Teamdoel samenwerkvaardigheid bereikt: punten
	5. Delen met de groep. Wie dat wil mag voorlezen aan de groep. De groep kan dan Tops geven. <i>De leerlingen die voorgelezen hebben kunnen de Tips & Tops van hun teammaatjes krijgen. Dit kunnen ze thuis laten zien en/of als herinnering gebruiken bij vloeiend lezen.</i>
tip	

FACULTATIEF: WOORDCATEGORIE → WOORDEN MET -X-

Doel: De leerlingen kunnen woorden met -x- correct en vloeiend lezen.

DDU	1. Uitleg. “We lezen woordrijtjes om te oefenen met het lezen van moeilijkere woorden. Vandaag oefenen met woorden met een -x-. Tijdens les 3 hebben jullie al gelezen over de T. rex. In het woord T. rex staat een -x- en dat spreek je uit als -ks-. Luister goed in welk woord je ook een -x- hoort: ‘Dit boek gaat over dino’s. De schrijver stelt de meest bijzondere exemplaren aan je voor.’ Welk woord bevat ook een -x-?” DDU. “Ook in het woord exemplaren wordt de -x- uitgesproken als -ks-. Als je dit weet dan kun je de woorden met een -x- beter en sneller lezen. In het eerste rijtje staan woorden met een -x- en in het laatste rijtje staan de lastige woorden van de hoofdstukken die we deze week gelezen hebben.”
	2. Lees de woorden van les 4 in het werkschrift hardop voor. Lees ze daarna in koor.
	3. Maatje 1 leest hardop de rijtjes, maatje 2 houdt de tijd bij en controleert of de woorden goed gelezen worden. Na een minuut wisselen van beurt.
tip	<i>Geef een leerling de beurt om een minuut lang de woordjes te lezen. Laat de groep Tips en Tops geven.</i>
→	Noteer welke leerlingen de rijtjes vloeiend en correct kunnen lezen (vloeiend lezen).

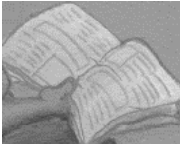
VOORBEREIDING OP DE SCHRIJFOPDRACHT

Doel: De leerlingen kunnen een muurkrant maken met feiten over een dinosaurius.

DDU	1. Uitleg. “In de volgende les gaan jullie weer werken aan een schrijfopdracht en ik ga vandaag alvast de uitleg hierover geven. Deze week hebben we veel geleerd over dinosaurussen. De volgende keer gaan jullie een dinosaurius uit het boek uitkiezen en samen met je team hier een muurkrant van maken. Een muurkrant is een poster met een titel, plaatjes en met feiten over een onderwerp. Een feit is altijd waar. Denk na of de volgende zin een feit is: ‘De bekendste dinosaurius is de tyrannosaurus rex.’” DDU. Geef de leerlingen de tijd om na te denken en uit te wisselen. Geef eventueel aan wanneer het tijd is om de beurt te wisselen. “Het is echt waar wat ik net zei, dus de zin ‘De bekendste dinosaurius is de tyrannosaurus rex’ is een feit.”
tip	<i>Oefen dit eventueel uitgebreider met verschillende zinnen, bijvoorbeeld: ‘Dinosaurussen zijn eng.’</i>
	2. Opdracht. “In een krant staan vaak verhalen waar feiten in staan. Dat geldt ook voor een muurkrant. Vandaag gaan jullie alvast een dinosaurius kiezen waar jullie een muurkrant over willen maken. Het is handig om voor een dinosaurius te kiezen waar veel informatie over te vinden is. In de volgende les gaan jullie in het boek op zoek naar feiten die jullie belangrijk vinden en die jullie op de muurkrant willen zetten. Met behulp van de afvinklijst controleren jullie of jullie de feiten correct geschreven hebben, of jullie op hoofdletters en punten hebben gelet en of de tekeningen goed bij de feiten passen.” Geef tijd voor het kiezen van een dinosaurius.

AFRONDING

facultatief	1. Woorden van de week. Bespreek de teamwoordbonnen en bepaal de punten (of bij afronding les 5).
terugblik	<ul style="list-style-type: none">- toets- voorbereiding schrijfpdracht- punten en feedback (vier goede resultaten met een yell)
→	facultatief <ul style="list-style-type: none">- uitleg boekenclub: "Wie leest de volgende keer?" Zet de namen op het bord.- deel de logboekjes uit: "Deze nemen jullie mee naar huis."- woordrijtjes
vooruitblik	<ul style="list-style-type: none">- schrijfpdracht- team van de week
tip	Speel een Brain Game naar keuze

Les 5

Lesdoel: - De leerlingen kunnen een muurkrant maken met feiten over een dinosaurus.

Materialen: - 'Het raadsel van de reuzen Dino's', blz. 34 t/m 37
- werkschrift les 5
- A3 papier per team

TERUGBLIK/VOORUITBLIK

terugblik - toets
- voorbereiding schrijfpdracht
- logboekje & boekenclub (facultatief)
- woordrijtjes (facultatief)

vooruitblik - woorden van de week (facultatief)
- schrijfpdracht
- team van de week

WOORDEN VAN DE WEEK

Doel: De leerlingen kennen de betekenissen van de woorden van de week.

facultatief *Indien u merkt dat de woorden van de week nog niet bij de leerlingen beklijven, herhaal dan de woorden van de week zoals hieronder beschreven.*

1. Laat de leerlingen de woorden zachtjes in hun hoofd lezen en herwaarderden.
2. Bespreek de woorden. Geef elk team een woord van de week en laat hen overleggen hoe ze de betekenis van dat woord gaan uitleggen aan de groep.

tijd 5 minuten

GH 3. Noem een nummer en dat teamlid geeft het teamantwoord. Als het teamlid een goed antwoord geeft, dan mag het de teamyell laten horen.

/// Waardeer een goede samenwerking met punten.

SCHRIJFPDRACHT: MUURKRANT

Doel: De leerlingen kunnen een muurkrant maken met feiten over een dinosaurus.

1. **Zelfstandig lezen/voorlezen:** blz. 34 t/m 37.

2. **Uitleg.** "Vandaag ga je samen met je team een muurkrant maken over een dinosaurus. Als het goed is hebben jullie tijdens les 4 een dinosaurus gekozen waar veel informatie over te vinden is."

3. **Opdracht.** "Zoek in het boek feiten op die jij belangrijk vindt en die jij op je muurkrant wilt zetten. Plak hier eventueel memo's bij. Hierna overleg je met je team. Eén van jullie is de voorzitter. De voorzitter moet ervoor zorgen dat iedereen zich goed aan de afspraken houdt. En de voorzitter zorgt er ook voor dat alles netjes op de poster komt. Overleg in je team wie van jullie vandaag voorzitter is en verdeel daarna de taken. Op de afvinklijst bij les 5 van je werkschrift zie je weer aan welke punten je moet denken. Op de kladversie in je werkschrift schrijf je de titel, de feiten uit het boek en bedenken jullie welke tekeningen je hierbij wil maken."

tijd 15 minuten

tip *Als het beter bij de groep past kan ervoor worden gekozen er een maatjesopdracht van maken.*

4. **Teamopdracht.** "Je overlegt met je team wat goed is of wat anders moet. Stel dat jullie het niet eens zijn met elkaar: wie kan dan in het team de beslissing nemen?"

tijd 5 minuten

	5. Netversie. “Als jullie tevreden zijn pak je een groot vel en dan ga je samen de muurkrant maken. De titel komt natuurlijk bovenaan te staan. Om de tekeningen heen schrijf je de feiten in mooie complete zinnen.”
tijd	<u>20 minuten</u>
	6. Presentatie van de opdracht. “Een aantal van jullie gaan de muurkrant presenteren aan de groep. Bedenk hoe je dat gaat doen en zorg ervoor dat je antwoord kan geven op vragen van de groep.”
tijd	<u>5 minuten</u>
	7. Laat een aantal leerlingen de opdracht presenteren aan de groep, geef mogelijkheden voor het stellen van vragen en laat de groep Tops geven.
tijd	<u>15 minuten</u>
	8. Bespreken. Besteed aandacht aan de opdracht en bespreek met elkaar de moeilijkheden en een mogelijke aanpak (“Wat ga je de volgende keer anders/hetzelfde doen?”) voor de volgende keer.
tijd	<u>5 minuten</u>
///	Teamdoel samenwerkingvaardigheid bereikt: punten.
→	<i>Noteer in welke mate het de leerling gelukt is om aan de eisen van de stelopdracht te voldoen.</i>

AFRONDING

Doel: De leerlingen kennen de betekenis van de woorden van de week en kunnen deze verduidelijken a.d.h.v. betekenisvolle zinnen op de woordbonnen.

	1. Schatkist. “In onze schatkist zitten de woordbonnen met zinnen die we als team gemaakt hebben. Op jullie teamlijst heb je geschreven welke woorden je gebruikt hebt voor het maken van een mooie zin. We maken onze schatkist leeg om ruimte te maken voor de woordbonnen van de volgende keer. Ik heb de woordbonnen allemaal bekeken en ik wil jullie een paar mooie zinnen laten horen.”
///	Lees een paar mooie zinnen voor of laat de leerlingen dat doen. Overleg of de zin op de ingeleverde woordbon een goede betekenis heeft. Een team kan punten verdienen als de betekenis van het woord goed op de woordbon is ingevuld.
	2. Woorden van de week. “Vandaag levert iedereen de woordenlijst in. Deze wordt nagekeken en bij de volgende les besproken.”
tip	<i>Bij het nakijken van de woordenlijsten is het van belang om te letten of ieder teamlid de juiste bladzijden genoteerd heeft en de betekenis van elk woord in een goede zin heeft opgeschreven. Gebruik deze informatie om in de volgende lessen de instructie toe te spitsen op dat waar de meeste leerlingen moeite mee hebben.</i>
	3. Vieren van het resultaat. Bedenk met elkaar wat het team met de meeste punten mag doen als ‘team van de week’. “Tel het aantal punten dat je vandaag hebt verdiend en overleg met elkaar waarom ik jullie die punten heb gegeven. Tel vervolgens het totaal aantal punten bij elkaar op. Wie is het team van de week?”
terugblik	<ul style="list-style-type: none"> - woorden van de week - samenwerkingvaardigheid - schrijfopdracht - team van de week
voorblick	- “De volgende keer lezen we verder in ‘Het raadsel van de reuzen Dino’s’.”

OVERZICHT BIJ HET BOEK, LES 6-10

De lesdoelen van les 6 - 10:

'Het raadsel van de reuzen Dino's' - Mack van Gageldonk blz. 38 t/m 65	
Technisch en vloeiend lezen:	<ul style="list-style-type: none"> - De leerlingen hebben plezier tijdens het lezen. - De leerlingen kunnen de tekst in grote lijnen weergeven. - De leerlingen lezen zonder fouten en haperingen, met expressie en gebruikmakend van leestekens.
Opgaven	
Woordenschat:	<ul style="list-style-type: none"> - De leerlingen verbreden en verdiepen hun woordkennis. - De leerlingen hanteren strategieën voor het afleiden van woordbetekenissen en het onthouden van woorden. - De leerlingen kennen de betekenis van de woorden van de week en kunnen deze woorden verduidelijken a.d.h.v. raadsels.
Begrijpend lezen:	<ul style="list-style-type: none"> - De leerlingen kunnen bij een moeilijk woord gebruik maken van hun voorkennis of de betekenis afleiden uit de context. - De leerlingen breiden hun kennis over dinosaurussen uit. - De leerlingen kunnen informatie uit de tekst halen n.a.v. onderzoek- en nadenkvragen.
Woordcategorie: (facultatief)	<ul style="list-style-type: none"> - De leerlingen kunnen woorden met -y- en -ey- correct en vloeiend lezen.
Schrijven/taalverzorging:	<ul style="list-style-type: none"> - De leerlingen kunnen een kwartet maken over dinosaurussen.

Vorbereiding (voorafgaand aan les 6 - 10):

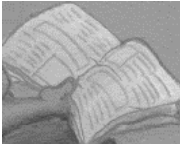
- Leg de teambakjes, de nieuwe woordmuur en de teamlijsten klaar (les 6).
- Zet het digibordschema* klaar (les 6-10).
- Leg het kopieerblad woordenschat* klaar (les 8).
- Leg de toetsboekjes klaar (les 9).
- Leg het kopieerblad schrijfofdracht* op A3 en stevig karton klaar (les 10).

Facultatief:

- Leg voldoende Tips & Tops* klaar (les 9).
- Leg het registratieformulier vloeiend lezen* klaar.

* Zie site: <http://successforall-nederland.nl>

Les	Woorden van de week	Blz.	Betekenis
6.	de combinatie	40	<i>Twee of meer dingen/dieren/mensen samengevoegd tot één geheel.</i>
6.	de flipper(s)	40	<i>Een zwemvin van een dier of een onderdeel van een snorkel/duik-uitrusting.</i>
6.	maalden (malen)	46	<i>Het heel klein maken van eten of ingrediënten.</i>
6.	relatief	46	<i>Als je het vergelijkt met iets of iemand anders.</i>
7.	de kam	48	<i>Uitsteeksel op de kop van een dier.</i>
7.	aanvankelijk	48	<i>In het begin, eerst.</i>
7.	nagelaten (nalaten)	52	<i>Wat achter is gebleven.</i>
7.	de geraamte(s)	52	<i>Alle botten in het lichaam van een mens of dier.</i>
8.	de (nek)wervel	54	<i>Een botje in je ruggengraat.</i>
8.	het pantser	55	<i>Een harde bescherm laag.</i>
8.	bar	58	<i>Slecht, verschrikkelijk, heel erg.</i>
8.	schaars	58	<i>Als er minder van iets is dan vroeger, of dan je zou willen.</i>

Les 6

- Samenwerk-
vaardigheid:** - Door de teams te bepalen.
- Lesdoel:** - De leerlingen kunnen informatie uit de tekst halen n.a.v. opzoek- en nadenkvragen.
- Materialen:** - 'Het raadsel van de reuzen Dino's', blz. 40 t/m 46
- werkschrift, woorden van de week, klaaropdracht les 6
- woordmuur
- spiekbrief 'vraag & antwoord'

TERUGBLIK/VOORUITBLIK

- 1. Samenwerkvaardigheid.** "Vandaag gaan we lezen in het boek 'Leeuwen', maar eerst gaan we een samenwerkvaardigheid bepalen voor deze week. Kijk maar eens op de poster 'Samenwerkvaardigheden'. Welke samenwerkvaardigheid kiezen we voor deze week?"
- GH** **Lees eventueel de doelen en het bijbehorende gedrag voor. Geef de leerlingen tijd om te overleggen en antwoord te geven.**
- tip** *De leerlingen kunnen een vaardigheid kiezen voor de hele groep of alleen voor hun eigen team. Zet de vaardigheid op het bord of (in het geval van teamdoelen) op de teamlijsten.*
- 2. Vooruitblik.** "We gaan deze week hier (noem de vaardigheid) vooral op letten. We gaan ook weer aan de slag met verhelderen. Maar eerst gaan we kijken naar de woorden van de week."

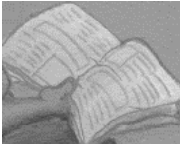
WOORDEN VAN DE WEEK

Doel: De leerlingen kunnen vertellen wat ze van de eerste vier woorden weten of waar ze de woorden mee associëren.

- 1. Lees alle woorden van de week voor en lees daarna de woorden hardop met de groep.**
- 2. De leerlingen schrijven de woorden van de week in het werkschrift in de woordenlijst.**
- tijd** 10 minuten
- klaar** klaaropdracht les 6
- 3. Woorden van de week.** "Bespreek met je team wat je weet van de eerste vier woorden. Misschien ken je een deel van het woord, misschien weet je waar het woord mee te maken heeft, of misschien ken je zelfs de betekenis. Bespreek (één van) de woorden en denk eraan dat alle teamleden straks moeten kunnen uitleggen wat jullie met elkaar weten over (één van) de vier woorden van vandaag." **Geef tijd voor overleg en geef daarna een teamlid de beurt. Dat teamlid vertelt wat het team bedacht heeft bij de woorden en deze 'hints' worden genoteerd achter de woorden op de woordmuur. Waardeer samenwerking met punten.**
- GH** "De rest van de week is jullie opdracht om de betekenis van elk woord in een goede zin onder de woorden op te schrijven in het werkschrift. Dit kun je doen als je klaar bent met je werk. In de laatste les van deze week gaan we de woordenlijst inleveren. Zorg ervoor dat iedereen deze lijst af heeft, want jullie kunnen hier punten mee verdienen."
- **4. Modeling.** Als meerdere leerlingen deze vraag niet kunnen beantwoorden, doe het dan nog even kort voor.
- tip** *In de woordenlijst van deze week komen een aantal homoniemen (woorden die er hetzelfde uitzien, maar verschillende betekenissen hebben) voor. Noem deze woorden (flippers, malen, kam en bar) en bespreek de betekenis in de context op het moment dat de leerlingen dit woord in het boek tegenkomen.*

LEZEN EN VRAAG & ANTWOORD	
Doel: De leerlingen kunnen informatie uit de tekst halen n.a.v. opzoek- en nadenkvragen.	
DDU	<p>1. Terugblik. “De afgelopen week hebben we veel gelezen over dinosaurussen. Heb je ook iets geleerd wat je nog niet wist?” DDU. Geef de leerlingen de tijd om na te denken en te overleggen met hun maatje. Geef een paar leerlingen de beurt.</p> <p>2. Voorkennis activeren. “Straks gaan we lezen over dino’s die konden zwemmen. Kennen jullie een dino die dit kon?” DDU. Geef de leerlingen de tijd om na te denken en te overleggen met hun maatje. Geef een paar leerlingen de beurt.</p> <p>3. Uitleg. “We gaan straks lezen en tijdens het lezen gaan we memo’s plakken. Maar het gaat anders dan bij verhelderen. We plakken de memo’s nu bij de zinnen of woorden die ons kunnen helpen om antwoord te geven op de vragen. De vragen staan in je werkschrift bij les 6. Voordat je gaat lezen in het boek, lees je eerst de vragen goed door. Als je iets leest waarmee je één van de drie vragen kunt beantwoorden dan plak je daar een memo. Dat zijn de sleutelwoorden voor de antwoorden op de vragen.”</p> <p>4. Modeling. “Ik doe het even voor. Bij de eerste vraag staat: ‘Lees de titel. Wie bedoelt de schrijver met ‘ik’?’. Ik weet dat ik deze vraag in de tekst kan vinden, want de vraag begint met een opzoekwoord, namelijk met ‘wie’. Ik weet ook dat het antwoord te vinden is op bladzijde 40, want dat staat achter de vraag. De titel van dit hoofdstuk is: ‘Ik leek wel een combinatie van een slang en een schildpad.’ Tijdens het lezen ga ik letten op aanwijzingen die mij gaan helpen om de vraag te beantwoorden.” Lees bladzijde 40 t/m ‘... en een slang.’ voor. “Deze zin lijkt heel erg op de titel van het hoofdstuk: ‘Plesiosaurussen leken op een combinatie van een schildpad en een slang.’ Ik plak een memo op Plesiosaurussen, want ik denk dat de schrijver die dino bedoelt met ‘ik’.” Geef tijd voor het lezen van de overige vragen.</p> <p>5. Zelfstandig lezen: bladzijde 40 t/m 46. Memo’s plakken op aanwijzingen die helpen de vragen te beantwoorden.</p>
tip	<i>Bespreek de betekenissen van de woorden ‘flippers’ en ‘malen’ en laat de leerlingen de juiste betekenis kiezen in de context op bladzijde 40 en 46.</i>
tijd	<u>10 minuten</u>
tijd	6. Maatjeswerk: memo’s vergelijken met maatje. Uitleggen aan elkaar waarom dat een goede aanwijzing is en waarom het helpt bij het beantwoorden van de vraag.
tijd	<u>10 minuten</u>
klaar	woordbonnen, duolezen: <u>bladzijde 46.</u>
tijd	7. Team. “Vergelijk nu ook de memo’s met de rest van je team. Bedenk samen een antwoord op de vragen van les 6 en maak hier een mooie zin van. Schrijf dit antwoord in het werkschrift.”
///	<u>10 minuten</u>
tip	<i>Zie handleiding: ‘Antwoorden bij het werkschrift’.</i>
	Teamdoel samenwerkvaardigheid bereikt: punten.
tip	<i>Geef de teams de mogelijkheid om hun antwoorden te delen met de groep. Stimuleer de discussie of de gevonden aanwijzing goede informatie geeft bij de vragen.</i>
AFRONDING	
Doel: De leerlingen kunnen de woorden op verschillende manieren uitleggen zodat ze de woorden en hun betekenissen kunnen onthouden.	
<p>1. Woorden van de week. “We hebben op de woordmuur geschreven wat we van de eerste vier woorden weten. Als het goed is weten we nu na het lezen en verhelderen wat de woorden betekenen. Elk team krijgt zo van mij één woord van de week. Dat woord gaan jullie uitleggen aan de groep. Terwijl jullie dat doen gaat de groep raden om welk woord het gaat. Het uitleggen mag op vier verschillende manieren: 1. tekenen van het woord, 2. uitbeelden van het woord, 3. woordweb, 4. laten raden door het geven van tips (heeft te maken met, het tegenovergestelde is, je hebt het nodig bij, enz..).”</p>	

GH	Geef elk team een woord van de week (of laat elk team een woord kiezen), geef tijd voor overleg en laat elk team een woord presenteren, de andere teams schrijven het antwoord op een kladblaadje. Nadat alle teams hun woord gepresenteerd hebben, worden de antwoorden besproken.
///	Waardeer een goed teamantwoord en een goede presentatie van het woord met punten.
facultatief	Bespreek de teamwoordbonnen en bepaal de punten (of bij afronding les 10).
terugblik	<ul style="list-style-type: none"> - samenwerkvaardigheid - woorden van de week - lezen en vraag & antwoord - punten en feedback (vier goede resultaten met een yell)
vooruitblik	<ul style="list-style-type: none"> - woorden van de week - lezen en vraag & antwoord
tip	Speel een Braingame naar keuze

Les 7

Lesdoel: - De leerlingen kunnen informatie uit de tekst halen n.a.v. opzoek- en nadenkvragen.

Materialen: - 'Het raadsel van de reuzen Dino's', blz. 48 t/m 52
- werkschrift les 7
- spiekbrieven 'vraag & antwoord'

TERUGBLIK/VOORUITBLIK

terugblik - samenwerkvaardigheid
- woorden van de week
- lezen en vraag & antwoord

vooruitblik - woorden van de week
- lezen en vraag & antwoord

WOORDEN VAN DE WEEK

Doel: De leerlingen kunnen vertellen wat ze van de woorden 5 t/m 8 weten of waar ze de woorden mee associëren.

1. Lees de woorden voor en lees daarna de woorden hardop met de groep.

2. Woorden van de week. "Elke dag helpen we elkaar om woorden te verhelderen. Vandaag gaan we kijken naar de woorden 5 t/m 8. Deze woorden staan in de tekst van vandaag. Wat weten we al van de woorden? Misschien ken je een deel van het woord, misschien weet je waar het woord mee te maken heeft, of misschien ken je zelfs de betekenis. Bespreek (één van) de woorden 5 t/m 8 en denk eraan dat alle teamleden straks moeten kunnen uitleggen wat jullie met elkaar weten over (één van) de vier woorden van vandaag." **Geef tijd voor overleg en geef daarna een teamlid de beurt. Dat teamlid vertelt wat het team bedacht heeft bij de woorden en deze 'hints' worden genoteerd achter de woorden op de woordmuur. Waardeer een goede samenwerking met punten.**

GH "We weten nu al meer over de vier woorden van vandaag. Deze woorden komen in de tekst voor die we straks gaan lezen. De hints op de woordmuur gaan je helpen bij het verhelderen van de woorden."

/// **3. Modeling.** Als meerdere leerlingen de vraag naar betekenis niet kunnen beantwoorden, doe het dan nog even kort voor.

4. Woordenlijst/bonnen. "Samen met je team overleg je welk woord van vandaag het woord is dat jullie gaan gebruiken voor een teambon. Stop deze hierna in de schatkist."

LEZEN EN VRAAG & ANTWOORD

Doel: De leerlingen kunnen informatie uit de tekst halen n.a.v. opzoek- en nadenkvragen.

1. Uitleg. "We gaan straks lezen en tijdens het lezen gaan we memo's plakken. Net zoals bij les 6 plakken we de memo's bij de woorden die ons kunnen helpen bij het antwoord geven op de teamvragen. De vragen van les 7 staan weer in het werkschrift. Voordat je gaat lezen in het boek, lees je eerst de vragen goed door. Als je iets leest waarmee je één van de drie vragen kunt beantwoorden, plak je daar een memo. Straks vergelijk je de memo's met je maatje en samen met het team vul je de antwoorden op de teamvragen in." **Geef tijd voor het lezen van de vragen en verhelder waar nodig.**

2. Zelfstandig lezen: bladzijde 48 t/m 52. Memo's plakken op aanwijzingen die helpen de vragen te beantwoorden. *Bespreek de betekenissen van het woord 'kam' en laat de leerlingen de juiste betekenis kiezen in de context op bladzijde 48.*

tip 10 minuten

tijd woordenlijst, woordbonnen

klaar

3. Maatjeswerk: memo's vergelijken met maatje. Uitleggen aan elkaar waarom dat een goede aanwijzing is en waarom het helpt bij het beantwoorden van de vraag.

tijd 10 minuten

klaar woordenlijst, woordbonnen, duolezen: bladzijde 52
4. Team. “Vergelijk nu ook de memo’s met de rest van je team. Bedenk samen een antwoord op de teamvragen en maak hier een mooie zin van. Schrijf dit antwoord op bij les 7 in het werkschrift.”

///
tip **Teamdoel samenwerkingvaardigheid bereikt: punten**
Geef de teams de mogelijkheid om hun antwoorden te delen met de groep. Stimuleer de discussie of de gevonden aanwijzing goede informatie geeft bij de vraag.

AFRONDING

Doel: De leerlingen kunnen de woorden op verschillende manieren uitleggen zodat ze de woorden en hun betekenissen kunnen onthouden.

1. Woorden van de week. “We hebben op de woordmuur geschreven wat we van de middelste vier woorden weten. Als het goed is weten we nu na het lezen en verhelderen wat de woorden betekenen. Elk team krijgt zo van mij één woord van de week. Dat woord gaan jullie uitleggen aan de groep. Terwijl jullie dat doen gaat de groep raden om welk woord het gaat. Het uitleggen mag op vier verschillende manieren: 1. tekenen van het woord, 2. uitbeelden van het woord, 3. woordweb, 4. laten raden door het geven van tips (heeft te maken met, het tegenovergestelde is, je hebt het nodig bij, enz..).”

GH **Geef elk team een woord van de week (of laat elk team een woord kiezen), geef tijd voor overleg en laat elk team een woord presenteren, de andere teams schrijven het antwoord op een kladblaadje. Nadat alle teams hun woord gepresenteerd hebben, worden de antwoorden besproken.**

/// **Waardeer een goed teamantwoord en een goede presentatie van het woord met punten.**

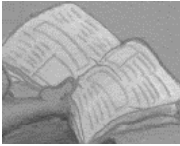
facultatief **Bespreek de teamwoordbonnen en bepaal de punten (of bij afronding les 10).**

terugblik

- woorden van de week
- lezen en vraag & antwoord
- punten en feedback (vier goede resultaten met een yell)

voorblik

- woorden van de week (kopieerblad ‘raadsels’)
- lezen en vraag & antwoord

Les 8

Lesdoel: - De leerlingen kunnen informatie uit de tekst halen n.a.v. zoek- en nadenkvragen.

Materialen: - 'Het raadsel van de reuzen Dino's', blz. 54 t/m 58
- werkschrift, klaaropdracht les 8
- spiekbrief 'vraag & antwoord'
- kopieerblad, les 8

TERUGBLIK/VOORUITBLIK

terugblik - woorden van de week
- lezen en vraag & antwoord

vooruitblik - woorden van de week (kopieerblad 'raadsels')
- lezen en vraag & antwoord

WOORDEN VAN DE WEEK

Doel: De leerlingen kunnen vertellen wat ze van de laatste vier woorden weten of waar ze de woorden mee associëren.

1. Laat de leerlingen de woorden zachtjes in hun hoofd lezen en lees ze daarna nog eens in koor.

2. Woorden van de week. "Bespreek de laatste vier woorden en bedenk wat je samen al van de woorden weet. Denk eraan dat alle teamleden straks moeten kunnen uitleggen wat jullie met elkaar weten over de vier woorden van vandaag." **Geef tijd voor overleg en geef daarna een teamlid de beurt. Dat teamlid vertelt wat het team bedacht heeft bij de woorden en deze 'hints' worden genoteerd achter de woorden op de woordmuur.**

3. Modeling. Als meerdere leerlingen deze vraag niet kunnen beantwoorden, doe het dan nog even kort voor.

4. Woordenlijst/bonnen. "Samen met je team overleg je welk woord van vandaag het woord is dat jullie gaan gebruiken voor een teambon. Stop deze hierna in de schatkist."

LEZEN EN VRAAG & ANTWOORD

Doel: De leerlingen kunnen informatie uit de tekst halen n.a.v. zoek- en nadenkvragen.

1. Uitleg. "We gaan straks lezen en tijdens het lezen gaan we memo's plakken. Net zoals de afgelopen lessen plakken we de memo's bij de woorden die ons kunnen helpen bij het antwoord geven op de teamvragen. De vragen van les 8 staan in je werkschrift. Voordat je gaat lezen in het boek, lees je eerst de vragen goed door. Als je iets leest waarmee je één van de drie vragen kunt beantwoorden, plak je daar een memo. Na het lezen vergelijk je de memo's met je maatje en samen met het team vul je de antwoorden op de teamvragen in." **Geef tijd voor het lezen van de vragen en verhelder waar nodig.**

2. Zelfstandig lezen: bladzijde 54 t/m 58. Memo's plakken op aanwijzingen die helpen de vragen te beantwoorden. *Bespreek de betekenissen van het woord 'bar' en laat de leerlingen de juiste betekenis kiezen in de context op bladzijde 58.*

3. Maatjeswerk: memo's vergelijken met maatje. Uitleggen aan elkaar waarom dat een goede aanwijzing is en waarom het helpt bij het beantwoorden van de vraag.

4. Team. "Vergelijk nu ook de memo's met de rest van je team. Bedenk samen een antwoord op de teamvragen en maak hier een mooie zin van. Schrijf dit antwoord op bij les 8 in het werkschrift."

///
tip

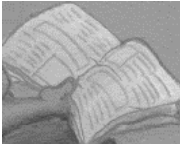
Teamdoel samenwerkingvaardigheid bereikt: punten

Geef de teams de mogelijkheid om hun antwoorden te delen met de groep. Stimuleer de discussie of de gevonden aanwijzing goede informatie geeft bij de vraag. Heb extra aandacht voor de zelfbedachte opzoekvragen en laat de andere teams de antwoorden opzoeken.

AFRONDING

Doel: De leerlingen kennen de betekenis van de woorden van de week en kunnen deze verduidelijken a.d.h.v. raadsels.

- 1. Woorden van de week.** “Nu gaan we met alle woorden nog even oefenen, zodat we de woorden en hun betekenis goed kunnen onthouden. Dit keer doen we dat met raadsels.”
Geef tijd voor het maken van het werkblad.
- facultatief** “Vergelijk nu met je maatje of jullie dezelfde antwoorden hebben.” **Geef de tijd voor overleg, laat de maatjes overleggen welk woord het best past bij het raadsel.**
- ///** Laat de leerlingen per raadsel steeds hardop het antwoord geven. Ga naar het volgende woord als iedereen hetzelfde antwoord geeft.
Als de leerlingen verschillende antwoorden geven, model de denkstappen die de leerlingen moeten maken om tot het goede antwoord te komen. Geef punten.
- facultatief** **Bespreek de teamwoordbonnen en bepaal de punten (of bij afronding les 10).**
- terugblik**
- woorden van de week
 - lezen en vraag & antwoord
 - punten en feedback (vier goede resultaten met een yell)
- vooruitblik**
- toets
 - voorbereiding schrijfpodracht
- facultatief**
- boekenclub: “Wie gaat er lezen?”
 - logboekje: “De volgende keer meenemen naar school!”
 - woordrijtjes

Les 9

Lesdoel: - De leerlingen leren n.a.v. het bespreken van de toets hoe ze informatie uit een tekst kunnen halen.

Materialen: - 'Het raadsel van de reuzen Dino's', blz. 60 t/m 62
- weektoets les 9
- ABCD blad met wasknijper per leerling

Facultatief:
- Tips en Tops
- werkschrift les 9
- kopieerblad 'vloeiend lezen'
- Brain Game naar keuze

TERUGBLIK/VOORUITBLIK

terugblik - woorden van de week
- lezen en vraag & antwoord

vooruitblik - woorden van de week
- toets
- voorbereiding schrijfo opdracht
- logboekje & boekenclub (facultatief)
- woordrijtjes (facultatief)

WOORDEN VAN DE WEEK

1. Oefenen voor de toets. De leerlingen kunnen zich voorbereiden op de toets door de betekenis van de woorden nog even door te nemen. Dit kan via de eigen woordenlijst of de woordmuur.

tijd 5 minuten

TOETS

Doel: De leerlingen leren n.a.v. het bespreken van de toets hoe ze informatie uit een tekst kunnen halen.

1. Zet de leerlingen in toetsopstelling.
2. Lees de vragen uit het toetsboekje voor. Geef uitleg bij de vragen, o.a. door duidelijk aan te geven wat de bedoeling is van een vraag.
3. Zelfstandig lezen: blz. 60 t/m 62 en de vragen maken.

tijd 30 minuten

klaar klaaropdrachten afmaken, stillezen

4. Bespreken van de vragen. "Je krijgt van mij een blad met daarop de letters ABCD. We gaan de vragen bespreken en elke keer als ik de vraag opgelezen heb, kijk je of je gekozen had voor antwoord A, B, C of D. Heb je voor B gekozen dan zet je de wasknijper op B. Koos je voor C dan doe je de wasknijper op die letter. Daarna doen we op mijn teken het bordje omhoog." *Oefen dit eventueel.* **Lees de eerste vraag voor en vraag aan de leerlingen om de wasknijper op de letter van hun antwoord te zetten. Kijk of de (bijna alle) leerlingen het goede antwoord hebben en ga dan door. Als er veel verschillende antwoorden gegeven zijn, model dan de stappen die de leerlingen hadden moeten maken om tot het juiste antwoord te komen.**

tijd 10 minuten

→ Haal de toetsen op en zet de resultaten in de scorelijst weektoetsen.

FACULTATIEF: LEESPLEZIER → LOGBOEKJE EN BOEKENCLUB

Doel: De leerlingen lezen zonder fouten en haperingen, met expressie en gebruikmakend van leestekens.

1. Logboekje. "Vandaag ga je samen met je maatje/team de opdracht bespreken die je thuis hebt gemaakt. Je vertelt om de beurt wat je deze week hebt gelezen en welke opdracht je hebt gemaakt."

tijd 10 minuten

tip *Observeer of de maatjes goed overleggen en of iedereen een opdracht gemaakt heeft.*

///

Teamdoel samenwerkingvaardigheid bereikt: punten

2. Uitleg. “Vorige week hebben we op het bord geschreven wie van jullie vandaag uit zijn thuisleesboek gaat voorlezen. We hebben ook af gesproken dat je voor het lezen aan je teamleden gaat vertellen waar je boek over gaat. Dan begrijpen zij beter waar het verhaal over gaat. Tijdens het lezen luisteren je teammaatjes goed naar jou.”

tijd

10 minuten

3. Tips & Tops. De teamleden vullen het lijstje met Tips en Tops in. “Vertel nu aan elkaar waarom je een Tip of een Top gegeven hebt en leg goed uit waarom.”

tijd

10 minuten

///

Teamdoel samenwerkingvaardigheid bereikt: punten

4. Delen met de groep. Wie dat wil mag voorlezen aan de groep. De groep kan dan Tops geven.

tip

De leerlingen die voorgelezen hebben kunnen de Tips & Tops van hun teammaatjes krijgen. Dit kunnen ze thuis laten zien en/of als herinnering gebruiken bij vloeiend lezen.

FACULTATIEF: WOORDCATEGORIE → WOORDEN MET -Y- EN -EY-

Doel: De leerlingen kunnen woorden met -y en -ey correct en vloeiend lezen.

1. Uitleg. “Elke week lezen we ook woordrijtjes om te oefenen met het lezen van woorden. Vandaag oefenen we met woorden met een ‘y’ en ‘ey’ die klinken als ‘ie’. Ook in dit boek komen veel namen van dinosaurussen voor die een ‘y’ bevatten, zoals ‘ankylosaurus’ of ‘tyrannosaurus rex’. De ‘y’ aan het eind van een woord klinkt altijd als ‘ie’. Als je dit weet dan kun je de woorden met een ‘y’ op het eind beter en sneller lezen. De ‘y’ in het midden van een woord klinkt soms als ‘ie’, soms als ‘i’. We schrijven niet vaak woorden met ‘ey’. Dit komt alleen voor bij woorden die we uit andere talen hebben overgenomen, voornamelijk uit het Engels. We hebben bijvoorbeeld de volgende woorden geleend: ‘volleybal’, ‘hockey’, ‘keyboard’.

In het bovenste deel van het eerste rijtje staan woorden met een ‘y’ die klinkt als een ‘ie’, in het onderste deel van het eerste rijtje staan woorden met ‘ey’ die klinkt als een ‘ie’. In het tweede rijtje staan de lastige woorden van de hoofdstukken die we deze week gelezen hebben. In het laatste rijtje staan de woorden die we vorige week geoefend hebben.”

2. Lees de woorden van les 9 in het werkschrift hardop voor. Lees ze daarna in koor.

3. Maatje 1 leest hardop de rijtjes, maatje 2 houdt de tijd bij en controleert of de woorden goed gelezen worden. Na een minuut wisselen van beurt.

tip

Geef een leerling de beurt om een minuut lang de woordjes te lezen. Laat de groep Tips en Tops geven.

→

Noteer welke leerlingen de rijtjes vloeiend en correct kunnen lezen (vloeiend lezen).

VOORBEREIDING OP DE SCHRIJFOPDRACHT

Doel: De leerlingen kunnen een kwartet maken over dinosaurussen.

1. Uitleg. “In de volgende les gaan jullie weer werken aan een schrijfopdracht en ik ga vandaag alvast de uitleg hierover geven. We hebben al veel gelezen over allerlei soorten dinosaurussen. Al deze soorten staan in alfabetische volgorde genoemd in de index achterin het boek. Kijk maar eens op bladzijde 66 en 67.” **Geef de leerlingen de tijd om de bladzijden te bekijken.** “Een index is heel handig als je snel informatie wilt opzoeken over een dinosaurius, want er staat achter op welke bladzijde je kunt zoeken. In de verschillende hoofdstukken staan al die dinosaurussen ook nog eens gecategoriseerd, zo staat de t. rex genoemd bij het hoofdstuk ‘gevaarlijke dino’s’ en de stegosaurus bij ‘dino’s met wapens’.”

2. Opdracht. “Tijdens les 10 gaan jullie een kwartet maken. Op die manier kunnen jullie de namen van de dinosaurussen oefenen en leer je gelijk onder welke categorieën ze vallen. De categorieën staan al genoemd in het werkschrift, namelijk ‘vóór de dino’s’, ‘gevaarlijke dino’s’, ‘dino’s met wapens’, ‘vliegende dino’s’ en ‘zwemmende dino’s’. Per categorie bepalen jullie welke vier dino’s jullie gaan afbeelden op de kwartetkaarten. Als jullie dat

vandaag alvast doen voor de eerste categorie, dan kunnen jullie tijdens les 10 verder waar jullie gebleven waren.” **Geef tijd voor het bepalen van de dino’s voor de eerste categorie.**

AFRONDING

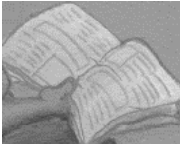
facultatief **1. Woorden van de week. Bespreek de teamwoordbonnen en bepaal de punten (of bij afronding les 10).**

terugblik - toets
- voorbereiding schrijfpodracht
- punten en feedback (vier goede resultaten met een yell)

→ facultatief
- uitleg boekenclub: “Wie leest de volgende keer?” **Zet de namen op het bord.**
- deel de logboekjes uit: “Deze nemen jullie mee naar huis.”
- woordrijtjes

vooruitblik - schrijfpodracht
- team van de week

tip **Speel een Brain Game naar keuze.**

Les 10

Lesdoel: - De leerlingen kunnen een kwartet maken over dinosaurussen.

Materialen: - 'Het raadsel van de reuzen Dino's', blz. 63 t/m 65
- werkschrift les 10
- kopieerblad 'kwartet' op A3 en stevig karton

TERUGBLIK/VOORUITBLIK

terugblik - toets
- logboekje & boekenclub (facultatief)
- woordrijtjes (facultatief)
- voorbereiding schrijfpdracht

vooruitblik - woorden van de week (facultatief)
- schrijfpdracht
- team van de week

FACULTATIEF: WOORDEN VAN DE WEEK

Doel: De leerlingen kennen de betekenissen van de woorden van de week.

facultatief *Indien u merkt dat de woorden van de week nog niet bij de leerlingen beklijven, herhaal dan de woorden van de week zoals hieronder beschreven.*

1. Laat de leerlingen de woorden zachtjes in hun hoofd lezen en herwaarderen.

2. Bespreek de woorden. Geef elk team een woord van de week en laat hen overleggen hoe ze de betekenis van dat woord gaan uitleggen aan de groep.

tijd 5 minuten

GH **3. Noem een nummer en dat teamlid geeft het teamantwoord. Als het teamlid een goed antwoord geeft, dan mag het de teamyell laten horen.**

/// **Waardeer een goede samenwerking met punten.**

SCHRIJFPDRACHT: KWARTET

Doel: De leerlingen kunnen een kwartet maken over dinosaurussen.

1. Voorlezen. Lees bladzijde 63 tot en met 65 voor.

2. Opdracht. "Jullie gaan straks per categorie bepalen welke vier dino's jullie willen afbeelden op de kwartetkaarten. Dan schrijven jullie de categorie en de naam van de dino op de kladversie in het werkschrift. Om je te helpen staan er in het werkschrift bij les 10 weer een afvinklijst. Lees deze nog een keer goed door. Als het maatje de kaarten goed gecheckt heeft en je van feedback voorzien heeft, kunnen jullie de kaarten in het net op het kopieerblad maken."

tijd 15 minuten

3. Maatjeswerk. "Nu gaan we elkaar helpen om de teksten en afbeeldingen beter te maken. Gebruik de afvinklijst om te kijken of je maatje overal aan gedacht heeft."

tijd 5 minuten

4. Netversie. "Nu ga je de kaarten in het net maken op het kopieerblad. Vergeet ook niet de categorie op te schrijven. Maak als laatst een tekening van de dinosaurus, maar stop hier niet te veel tijd in."

Laat de leerlingen de kaarten op stevig karton plakken en uitknippen om het spel duurzamer te maken.

tijd 25 minuten

5. Spel spelen. "Als jullie de kaarten helemaal af hebben gemaakt kunnen jullie het kwartet spel met elkaar spelen."

tijd 15 minuten

6. Bespreken. Besteed aandacht aan de opdracht en bespreek met elkaar de moeilijkheden en een mogelijke aanpak ("Wat ga je de volgende keer anders/hetzelfde doen?") voor de volgende keer.

tijd

5 minuten

///

Teamdoel samenwerkingvaardigheid bereikt: punten.

→

Noteer in welke mate het de leerling gelukt is om aan de eisen van de stelopdracht te voldoen.

AFRONDING

1. Schatkist. "In onze schatkist zitten de woordbonnen met zinnen die we als team gemaakt hebben. Op jullie teamlijst heb je geschreven welke woorden je gebruikt hebt voor het maken van een mooie zin. We maken onze schatkist leeg om ruimte te maken voor de woordbonnen van de volgende keer. Ik heb de woordbonnen allemaal bekeken en ik wil jullie een paar mooie zinnen laten horen."

///

Lees een paar mooie zinnen voor of laat de leerlingen dat doen. Overleg of de zin op de ingeleverde woordbon een goede betekenis heeft. Een team kan punten verdienen als de betekenis van het woord goed op de woordbon is ingevuld.

2. Woorden van de week. "Vandaag levert iedereen de woordenlijst in. Deze wordt nagekeken en bij de volgende les besproken."

tip

Bij het nakijken van de woordenlijsten is het van belang om te letten of ieder teamlid de juiste bladzijden genoteerd heeft en de betekenis van elk woord in een goede zin heeft opgeschreven. Gebruik deze informatie om in de volgende lessen de instructie toe te spitsen op dat waar de meeste leerlingen moeite mee hebben.

3. Vieren van het resultaat. Bedenk met elkaar wat het team met de meeste punten mag doen als 'team van de week'.

"Tel het aantal punten dat je vandaag hebt verdiend en overleg met elkaar waarom ik jullie die punten heb gegeven. Tel vervolgens het totaal aantal punten bij elkaar op. Wie is het team van de week?"

terugblik

- woorden van de week
- samenwerkingvaardigheid
- schrijfoopdracht
- team van de week

voorblik

- nieuw boek

Antwoorden bij het werkschrift

Les 2

Antwoorden bij de ideeënboom	
onderwerp	'de grootste dinosaurussen'
sleutelwoorden	Sauropoden: Reusachtig, planteneters.
	Supersaurus: De grootste van alle sauropoden, kan 30/40 meter lang worden, woog ongeveer 40.000 kilo.
	Diplodocus: Veel botten van gevonden, lange nek, lange staart, kleine kop, botten waren hol, zweepstaart.

Les 3

Antwoorden bij de ideeënboom	
onderwerp	'de gevaarlijkste dinosaurussen'
sleutelwoorden	T. rex: 18 meter, enorme achterpoten, enorme tanden, joeg op grote dino's.
	Dakotaraptor: Kleiner dan T. rex, vlijmscherpe tanden, scherpe en grote klauwen, intelligent.
	Majungasaurus: Grote kop, scherpje tandjes, drie keer zo groot als de mens, joeg op allergrootste dino's, neemt hapen uit zijn prooi.
	Troodon: Net zo groot als een mens, heel slim, werkten samen, scherpe nagels, gekartelde tanden.
	Giganotosaurus: De gevaarlijkste, ongeveer 14 meter, scherpe nagels, monsterlijke kaken, kon hard rennen, verslond alles wat hij tegenkwam.

Les 6

Antwoorden bij de vragen		
Vraag & antwoord	Blz. 40 t/m 46	
Lees de titel. Wie bedoelt de schrijver met 'ik'? (blz. 40)		
Antwoord	De plesiodaurus was een combinatie tussen een schildpad en een slang.	Opzoekvraag
Waarom staat het woord 'zweefde' tussen haakjes, denk je? (blz. 40)		
Antwoord	Hij zweefde niet echt, dat leek zo doordat hij zijn flippers gebruikte en zo voortbewoog.	Nadenkvraag
De sauropoden hadden geen kiezen. Op welke manier konden deze dino's toch hun voedsel malen? (blz. 46)		
Antwoord	Waarschijnlijk slikten de sauropoden stenen door. In hun gespierde maag persten de stenen alle voedzame stoffen uit de bladeren.	Opzoekvraag

Les 7

Antwoorden bij de vragen		
Vraag & antwoord	Blz. 48 t/m 52	
Waarom vergelijkt de schrijver de gallimimus met een struisvogel? (blz. 49)		
Antwoord	Als je naar de afbeelding kijkt, zie je de gelijkenissen: een lange nek, een snavel, korte voorpoten en lange achterpoten. De gallimimus kan hard rennen, net als de struisvogel.	Nadenkvraag
Wetenschappers hebben al veel ontdekt over dinosaurussen. Wat weten ze niet? (blz. 49)		
Antwoord	Wetenschappers weten niet welke kleur dinosaurussen hadden. Dat kun je niet zien aan de botten of andere overblijfselen die zijn gevonden.	Opzoekvraag
Wat is een Pangea? (blz. 52)		
Antwoord	Heel lang geleden zat al het land van de aarde aan elkaar vast. Dat land werd Pangea genoemd.	Opzoekvraag

Les 8

Antwoorden bij de vragen		
Vraag & antwoord	Blz. 54 t/m 58	
Bedenk zelf een opzoekvraag bij bladzijde 54. Schrijf ook het antwoord op.		
Antwoord	Ter beoordeling van de leerkracht.	Opzoekvraag
Wat maakt de afdruk van de archaeopteryx zo bijzonder? (blz. 55)		
Antwoord	Het is een hele duidelijke afdruk. Aan de vorm en de houding kun je zien hoe het dier eruitzag en hoe hij zijn vleugels gebruikte.	Opzoekvraag
Wat zijn de belangrijkste kenmerken van een mammoet? (blz. 58)		
Antwoord	Hij was ongeveer even groot als de olifant, had een machtige slurf en slag tanden. Deze slag tanden was groter dan die van de olifant (wel 3 meter). Op zijn rug had hij een vetbult, die als voedselreserve diende. De mammoet had een dubbele vacht, om zich te beschermen tegen de kou.	Opzoekvraag

Antwoorden kopieerbladen

Antwoorden bij de kopieerbladen	
Les 3	Welk woord van de week past het best in de wolk?
Antwoord	1. de tentakels 2. pienter 3. bezwijken 4. het moeras 5. denderen 6. in het nauw gedreven 7. de prehistorie 8. ferm 9. ontrafelen 10. kolossaal 11. spiraalvormig 12. primitief

Antwoorden bij de kopieerbladen	
Les 8	Welk woord van de week past het best bij de zin?
Antwoord	1. de flippers 2. de wervel 3. malen 4. barre 5. schaars 6. aanvankelijk 7. de combinatie 8. het geraamte 9. relatief 10. de kam 11. nalaten 12. het pantser

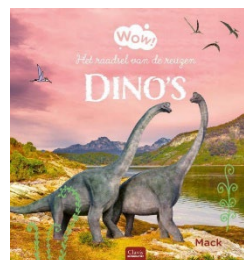

Antwoorden toetsen

ANTWOORDEN TOETS LES 4

'Het raadsel van de reuzen Dino's' - Mack van Gageldonk

	Vraag	Punten per vraag	Totaal
Begrijpend lezen	1, 2, 3	20	100
	4	40	
Woordenschat	5, 6, 7, 8, 9	20	100
Totaal			200

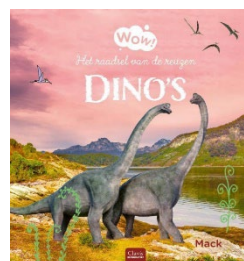

BL	1	A
	2	D
	3	B - D
	4	(Ter beoordeling van de leerkracht). De stegosaurus, de gargyleosaurus en de ankylosaurus hadden allemaal stekels op hun lichaam.
WS	5	C
	6	B
	7	B
	8	A
	9	(Ter beoordeling van de leerkracht). Kolossaal is bijvoorbeeld een heel groot gebouw of dier.

ANTWOORDEN TOETS LES 9

'Het raadsel van de reuzen Dino's' - Mack van Gageldonk

	Vraag	Punten per vraag	Totaal
Begrijpend lezen	1, 2, 3	20	100
	4	40	
Woordenschat	5, 6, 7, 8, 9	20	100
Totaal			200

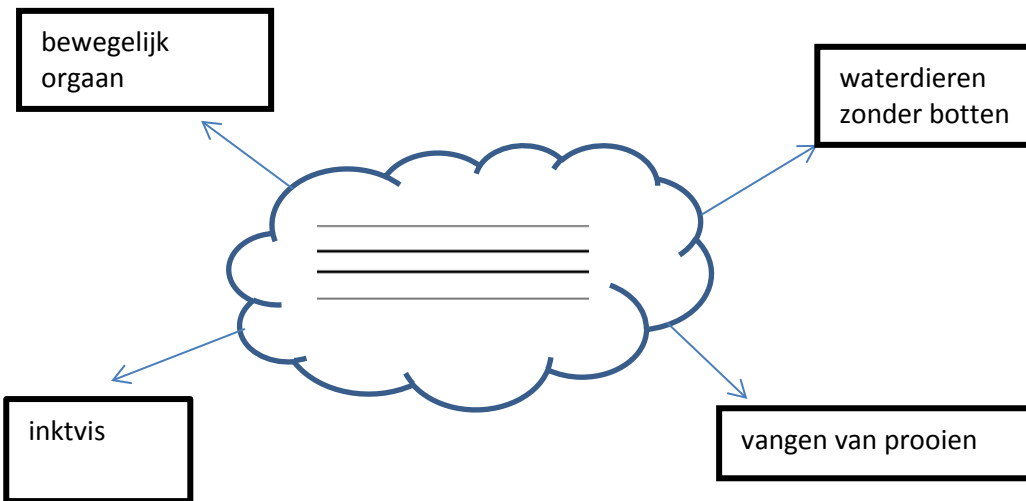
BL	1	A
	2	D
	3	D
	4	(Ter beoordeling van de leerkracht). Met waterstraalaandrijving wordt een zwemtechniek bedoeld waarbij de nautilus water heel hard naar buiten perst en daardoor de andere kant op dobbert.
WS	5	B
	6	B
	7	A
	8	B
	9	(Ter beoordeling van de leerkracht). Schaars betekent als er minder van iets is dan vroeger, of dan je zou willen.

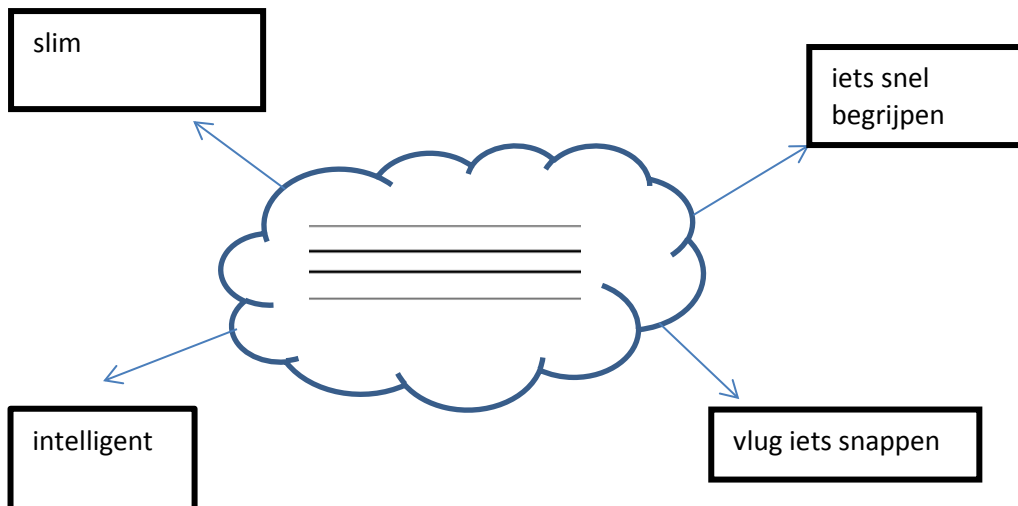
Kopieerbladen

Kopieerblad les 3 'Het raadsel van de reuzen Dino's'

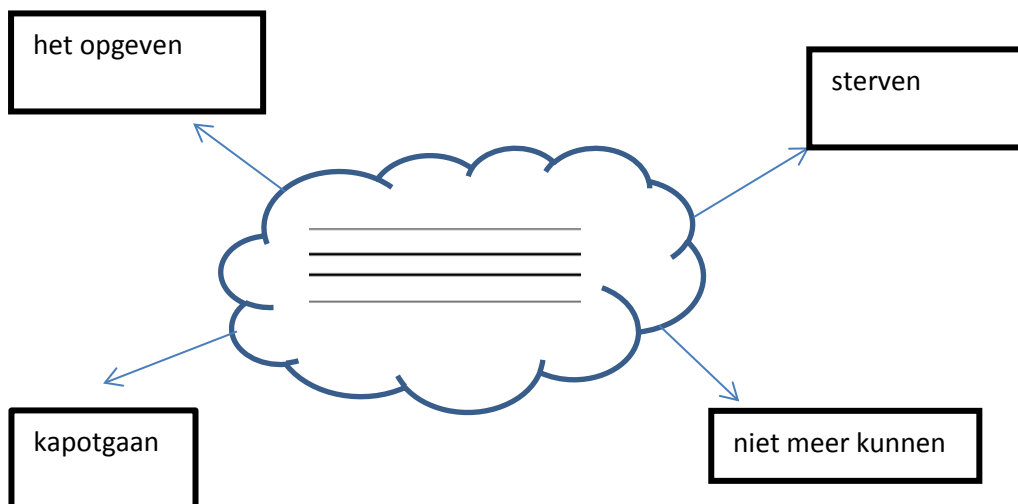
1. Welk woord van de week past **het best** in de wolk?

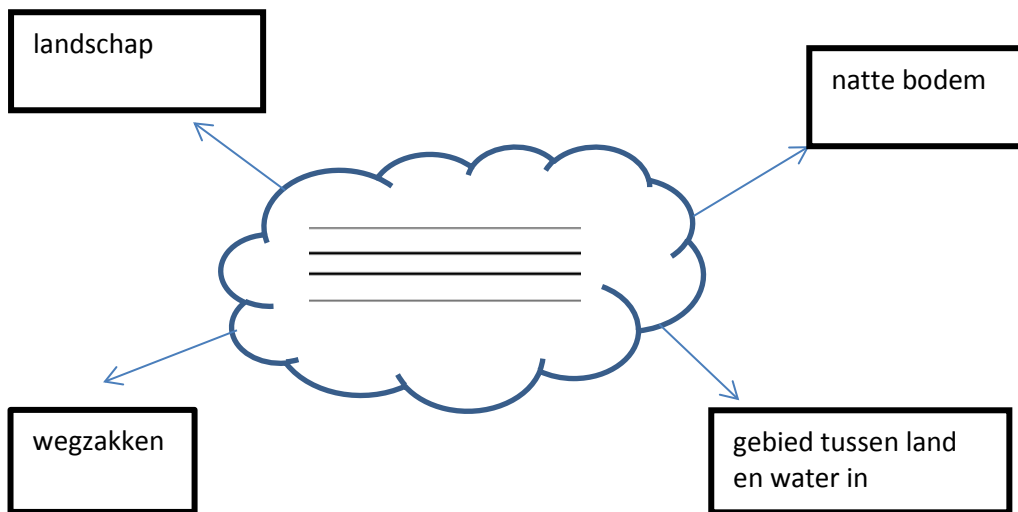
2. Welk woord van de week past **het best** in de wolk?

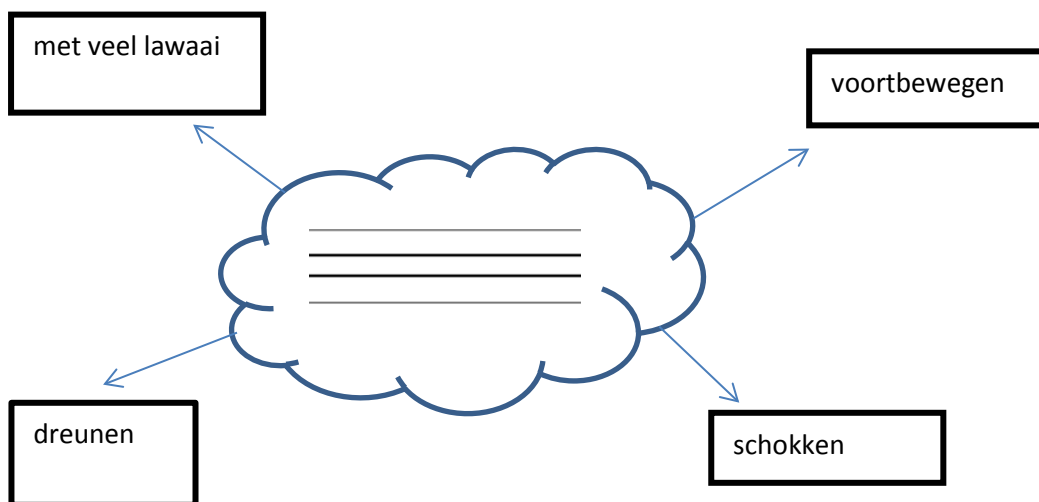
3. Welk woord van de week past **het best** in de wolk?

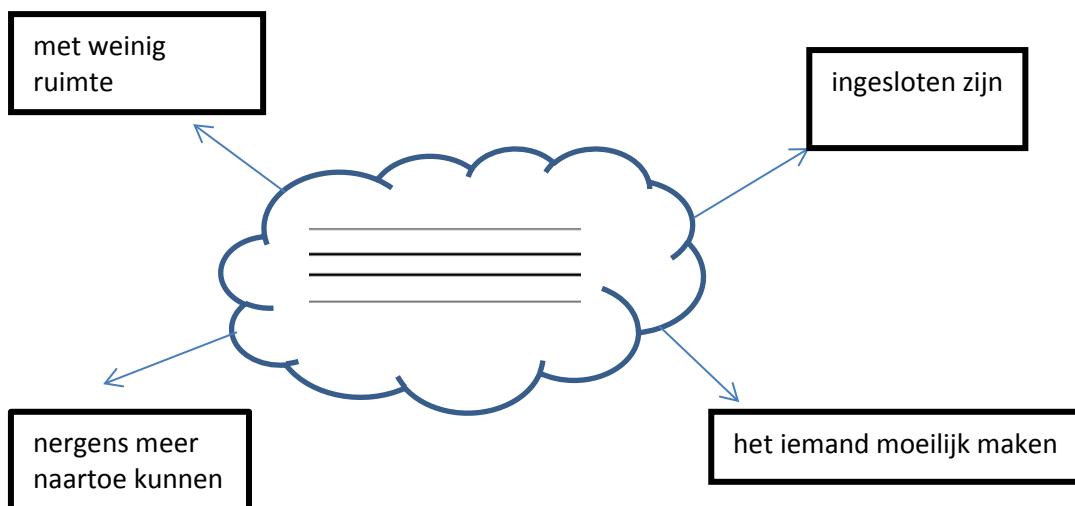
4. Welk woord van de week past **het best** in de wolk?

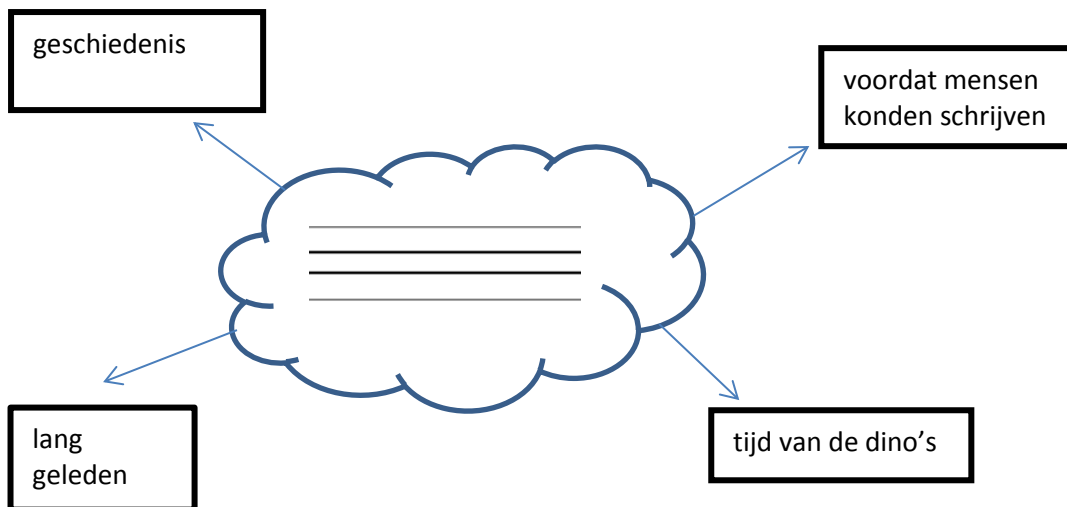
5. Welk woord van de week past **het best** in de wolk?

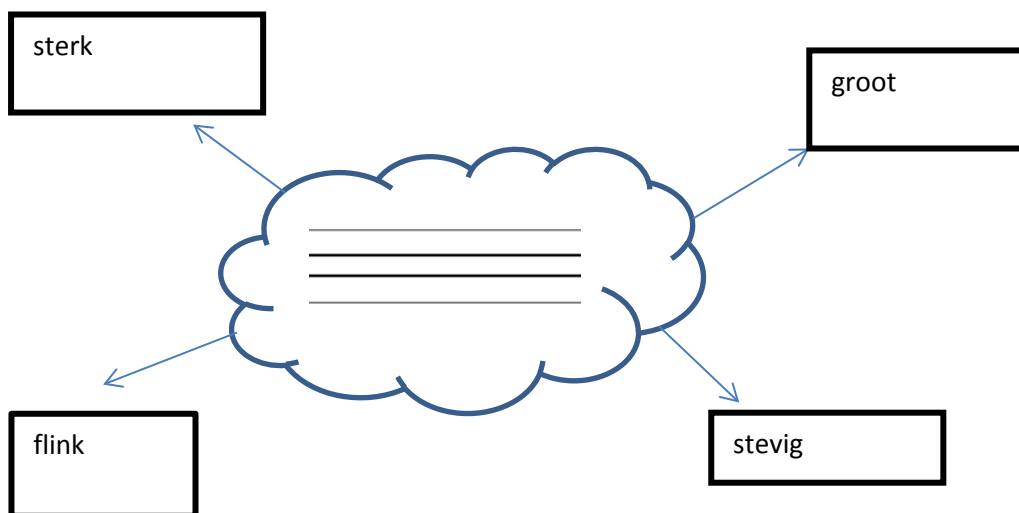
6. Welk woord van de week past **het best** in de wolk?

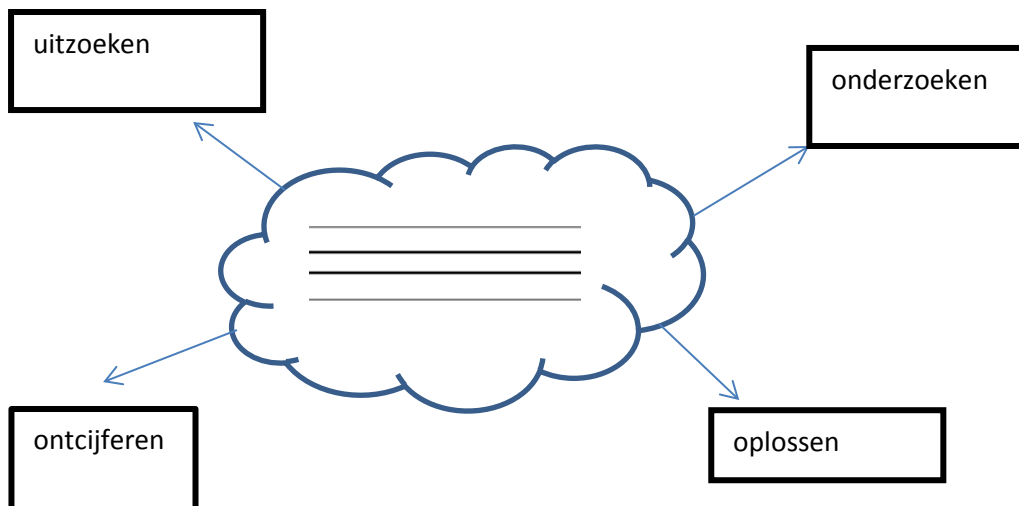
7. Welk woord van de week past **het best** in de wolk?

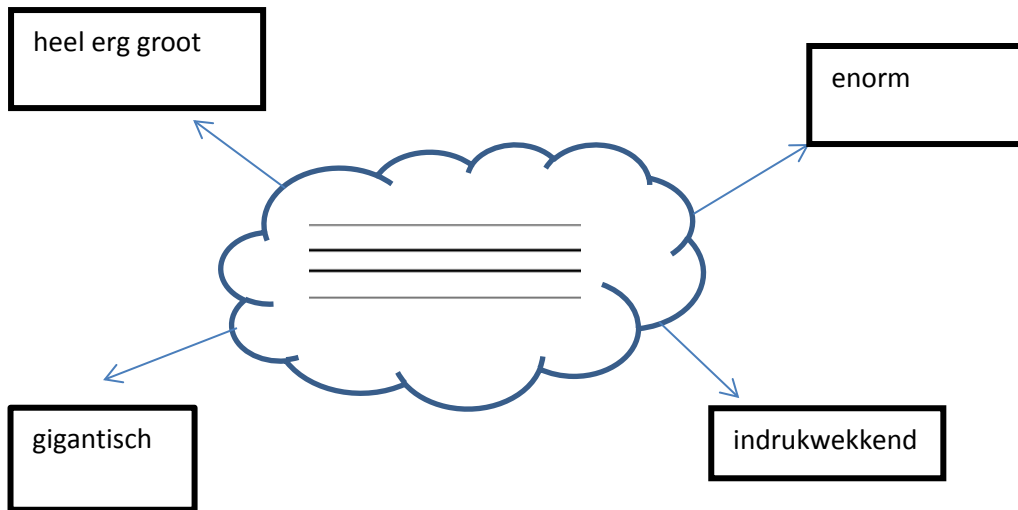
8. Welk woord van de week past **het best** in de wolk?

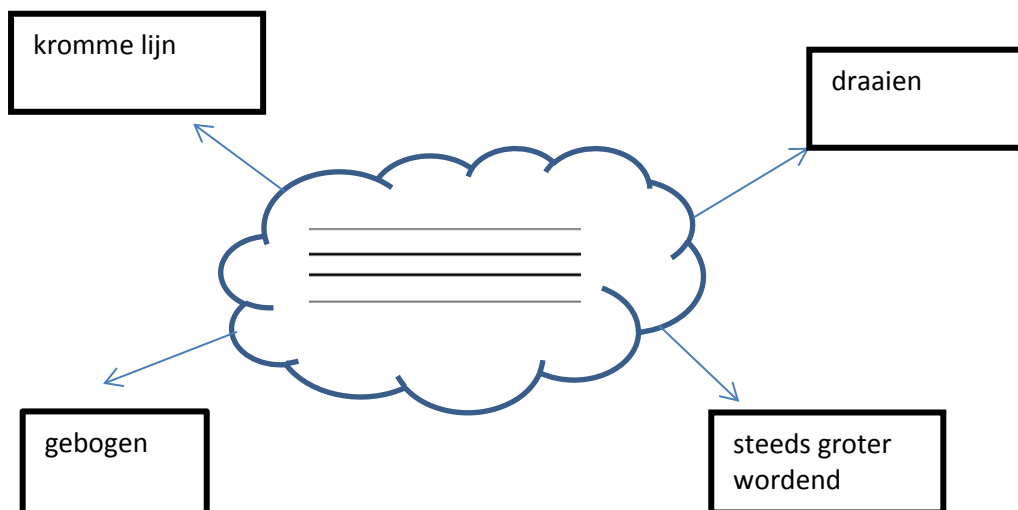
9. Welk woord van de week past **het best** in de wolk?

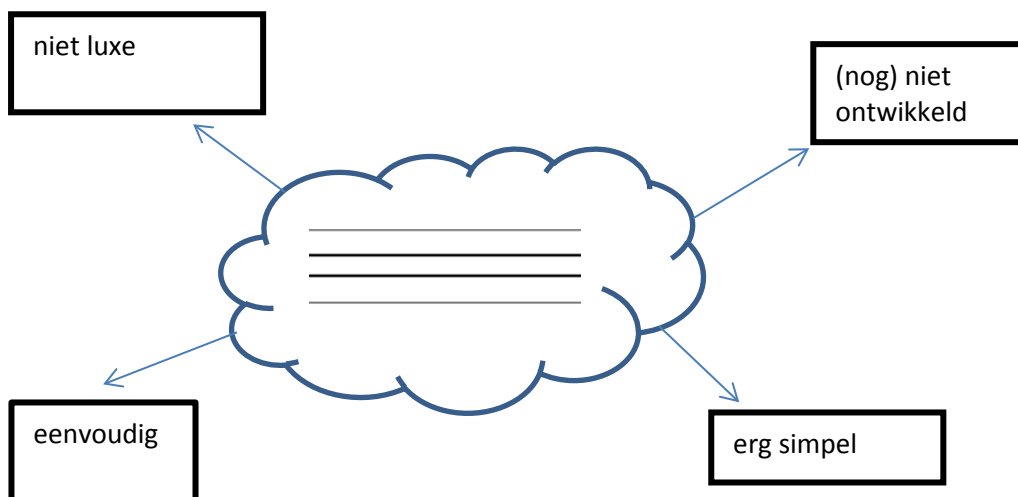
10. Welk woord van de week past **het best** in de wolk?

11. Welk woord van de week past **het best** in de wolk?

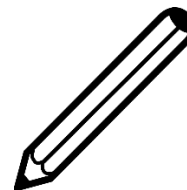

12. Welk woord van de week past **het best** in de wolk?

Kopieerblad les 8 'Het raadsel van de reuzen Dino's'

Welk woord van de week past **het best** bij de raadsels?

1. Hiermee kan een dier zich voortbewegen in het water.	<hr/> <hr/> <hr/>
2. Zo heet één botje in je ruggengraat.	<hr/> <hr/> <hr/>
3. Zo noem je het als je ingrediënten heel klein maakt.	<hr/> <hr/> <hr/>
4. Als het niet goed gaat, leef je ook wel in tijden.	<hr/> <hr/> <hr/>
5. Als er van iets nog maar weinig is.	<hr/> <hr/> <hr/>
6. Eerst, in het begin, oorspronkelijk.	<hr/> <hr/> <hr/>
7. Als je twee of meer dingen samenvoegt.	<hr/> <hr/> <hr/>
8. Zo noem je alle botten in een lichaam samen.	<hr/> <hr/> <hr/>
9. Als je het vergelijkt met iets anders.	<hr/> <hr/> <hr/>
10. Uitsteeksel op de kop van een dier.	<hr/> <hr/> <hr/>
11. Wat achterblijft.	<hr/> <hr/> <hr/>
12. Een harde beschermlaag van een ding of dier.	<hr/> <hr/> <hr/>

KOPIERBLAD SCHRIJFOPDRACHT NETVERSIE | LES 5

[illegible][illegible]

[illegible]

categorie 1:

--	--	--	--

categorie 2:

--	--	--	--

categorie 3:

--	--	--	--

categorie 4:

--	--	--	--

categorie 5:

--	--	--	--

Naam leerling

[illegible]

Disclaimer

De inhoud van deze leerkrachthandleiding is werk van Success for All - Nederland medewerkers van het GION, Rijksuniversiteit Groningen. De inhoud hiervan is vertrouwelijk en mag alleen gebruikt worden door scholen die toestemming hebben vanuit Success for All - Nederland om het programma te werken.
